

ПРОЗОРІСТЬ КОРПОРАТИВНОЇ ЗВІТНОСТІ

ОЦІНКА НАЙБІЛЬШИХ ПРИВАТНИХ ТА
ДЕРЖАВНИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ

2016

Transparency International Україна є представництвом міжнародної антикорупційної неурядової організації Transparency International, яка має національні представництва по всьому світу та працює більше як у 100 країнах. Місія ТІ Україна: знизити рівень корупції в Україні шляхом сприяння прозорості, підзвітності та доброчесності публічної влади і громадянського суспільства.

Прозорість корпоративної звітності: оцінка найбільших приватних та державних компаній України

www.ti-ukraine.org

Автори: Юрій Войціцький, Дмитро Якимчук

Подяка за допомогу в проведенні дослідження:

Віктор Нестуля, Тетяна Батрак

Редактори: Олена Кіфенко, Дмитро Якимчук

Дослідження проведене Transparency International Україна як частина проекту Секретаріату Transparency International за фінансової підтримки Siemens Integrity Initiative. Це дослідження було проведене за такою ж методологією як і дослідження «Transparency in Corporate Reporting: Assessing the World's Largest Companies», що періодично проводиться та публікується Секретаріатом ТІ. Останнє було видане у 2014 році та включало 124 компанії, серед яких і компанія Siemens

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РЕЗЮМЕ	8
МЕТОДОЛОГІЯ.....	10
РОЗДІЛ 1. РОЗКРИТТЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ	18
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНА ПРОЗОРИСТЬ, СТРУКТУРА.....	29
РОЗДІЛ 3. РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ОПЕРАЦІЇ В ІНШИХ КРАЇНАХ.....	32
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	32
ДОДАТКИ.....	41
Додаток 1: Рейтинги прозорості компаній за формою власності та сферами діяльності	41
Додаток 2: Питання проведення дослідження	51
Додаток 3: Повний список обраних компаній та результатів оцінювання.....	52

ВСТУП

Про корупцію в державному секторі та її негативний вплив як на економіку країни, так і розвиток самих компаній вже добре відомо. В той час, корупція у приватному секторі та її вплив лише нещодавно почали досліджуватися та аналізуватися в Україні. Експерти Світового банку вважають корупцію однією з головних економічних проблем сучасності, оскільки корупція негативно впливає на економічне зростання, корупційні прояви загрожують цілісності ринків, послаблюють чесну конкуренцію, порушують баланс у системі розподілу ресурсів та сприяють перерозподілу капіталів на користь тих компаній та осіб, які ведуть справи в обхід загальноновстановлених правил. Корупційні процеси, які спостерігаються в різних сферах, від органів державної влади до суспільних відносин на побутовому рівні, негативно впливають на політичну, економічну та соціальну сфери, а також на імідж України у міжнародних відносинах.

Найбільш негативний ефект від корупційних процесів зазнає інвестиційна політика держави, а саме недоотримання інвестицій, які мали б сприяти росту виробництва, виступити основою для розвитку бізнесу та розвитку економіки в цілому. До негативних наслідків впливу корупції на економіку відноситься й розширення тіньової економіки. Це призводить до зменшення податкових надходжень до бюджету. Як наслідок, держава втрачає фінансові важелі управління економікою, загострюються соціальні проблеми через невиконання бюджетних зобов'язань. Порушуються конкурентні механізми ринку, тому що у тендерах може перемогти не той, хто надав найкращі і вигідніші пропозиції, а той, хто незаконно зміг отримати переваги. Це спричиняє зниження ефективності ринку та порушення ринкової конкуренції. Неефективно використовуються бюджетні кошти, зокрема при розподілі державних замовлень та пільг. Це ще більше ускладнює бюджетні проблеми країни. За рахунок «корупційних витрат» бізнесу штучно підвищуються ціни, і в результаті страждає споживач.

Корупція у бізнес-середовищі має два аспекти: корупція у стосунках з державними органами та установами (стосунки бізнес-влада) та корупція у приватному секторі (стосунки бізнес-бізнес). Рух до корпоративної прозорості (corporate transparency) є світовим трендом, який останнім часом набирає обертів. У низці розвинених країн вже діють стандарти прозорості фінансової інформації у формі процедури «Know Your Client (Customer)» (KYC). Дослідження міжнародної організації Transparency International «Прозорість в корпоративній звітності: оцінка міжнародних компаній країн, що розвиваються» показало відсутність корпоративних стандартів, які б не допускали корупцію у взаємовідносинах влади з іноземними корпораціями, та найбільшу корумпованість ведення бізнесу російськими та китайськими міжнародними корпораціями.

На сьогодні все більше країн запроваджують або готуються до запровадження публічного розкриття кінцевих власників бізнесу. Серед аспектів дослідження «Прозорість корпоративної звітності: оцінка найбільших приватних та державних компаній України», яке проводиться за міжнародною методологією, розробленою Transparency International, також є питання щодо організаційної прозорості компаній, які стосуються розкриття дочірніх і афілійованих (підконтрольних) компаній, країн, де вони ведуть свою комерційну діяльність, кількості акцій в дочірніх компаніях тощо. Прозорість ведення бізнесу впливає на репутацію компанії, сприяє залученню нових клієнтів і попиту на продукцію та послуги компанії. Доступність інформації про компанію, характер її власності та діяльності може дати потенційним клієнтам позитивні враження про продукти, послуги і ставлення до інвесторів. Відповідно, це допомагає клієнтам приймати рішення про використання цих продуктів або послуг. Прозорість також підвищує довіру до компанії, її продукції і послуг. Корпоративна прозорість відображає цілісність у відносинах з користувачами і готовність компанії спілкуватися з клієнтами та інвесторами.

Відкритість компанії також свідчить про високі стандарти її діяльності, внутрішньої і зовнішньої етики. В свою чергу, відсутність інформації можна сприйняти як непрофесійність або спробу приховати дані, що негативно впливає на репутацію компанії. Окрім того, відсутність відкритої інформації про порядок оцінки контрагентів, вимог щодо стандартів та принципів ведення бізнесу, інформації про структуру власності, зв'язків з політично значимими особами (PEPs), правил надання та отримання подарунків, бізнес-гостинності, не лише формує враження про імідж компанії, але і є фактором, маркером потенційних корупційних ризиків та непрозорості бізнесу. В результаті компанії потенційно отримують завищену ціну на свій товар, знижують свою конкурентоздатність та конкурентоспроможність свого товару та послуг, приймають корупційні ризики без розуміння їх наслідків персонально для акціонерів, керівників та співробітників компанії та зумовлюють закритість європейського, американського, а в найближчій перспективі і азійського ринку. Окремою проблемою для компаній є відсутність у керівників розуміння та ототожнення корупційних ризиків компанії зі своїми особистими ризиками. Якщо ще кілька років тому при проведенні корупційних розслідувань з боку регулятора фокус робився на відповідальності компанії, то тепер акцент робиться на відповідальності конкретних осіб. І тут слід згадати про Меморандум про персональну відповідальність за корпоративні правопорушення¹, де чітко зазначається роль і відповідальність керівництва та осіб, пов'язаних із прийняттям, погодженням (в тому числі мовчазним), сприянням та здійсненням корупційних правопорушень.

Прозорість і доступність інформації в роботі бізнесу може стримувати корупційні ризики. Розкриття інформації, Кодекс етики, встановлені правила діяльності і відносин із партнерами і владою дозволяють регулювати конфлікт інтересів, неправильне використання коштів компанії, унеможливити чи попередити потенційні корупційні, або пов'язані з корупцією правопорушення. Зокрема щорічна фінансова звітність дає змогу оцінити ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства, вивчити і проаналізувати механізми управління капіталом і прибутком компанії, що завжди важливо для акціонерів підприємства, його потенційних інвесторів і партнерів по бізнесу. Прозорість та рівень корупції органів влади, державних підприємств і найбільших бізнес-компаній визначають інвестиційну привабливість держави, рівень життя населення, конкурентне середовище для бізнесу та ефективність функціонування економіки в цілому. Тому боротьба з корупцією, в тому числі й чесні умови та прозорість ведення бізнесу, є такими необхідними.

Окрім наведених вище інструментів запобігання корупції слід також зазначити важливу роль осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми. Згідно п.5 ст. 62 *Антикорупційна програма юридичної особи* Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII² (в подальшому – **Антикорупційний закон**), підприємства, що відповідають критеріям передбачених п.2 ст. 62 даного Закону, зобов'язані призначити такого уповноваженого, усе більш звичного для українського та зрозумілого для американських та європейських компаній спеціаліста, що забезпечує відповідність вимогам, посадову чи уповноважену особу з питань комплаєнсу (compliance officer). Проте, як показує наше дослідження, підприємства не поспішають відкривати інформацію про таких посадових осіб на своїх сторінках. Це в свою чергу може свідчити не лише про те, що компанії ще не до кінця усвідомлюють, наскільки наявність такої інформації не лише підвищує їх репутацію, але й робить їх привабливішими для співпраці з потенційними контрагентами, партнерами чи інвесторами, але може також свідчити і про реальне бажання чи небажання з боку топ-менеджменту компанії реалізовувати заходи щодо запобігання, виявлення та протидії корупційним практикам.

¹ <https://www.justice.gov/dag/file/769036/download>

² <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page4>

ЗАГАЛЬНИЙ РЕЙТИНГ В БАЛАХ

Оцінювання в балах від 0 (найнижчий показник/немає інформації) до 10 (найвищий можливий показник прозорості). Індекс складається із сукупної кількості балів усіх розділів питань (показані у відсотковому відношенні).

НАЙВИЩІ ПОКАЗНИКИ: ДП «НАЕК «Енергоатом», ПАТ «Укртелеком»

38 КОМПАНІЙ

0 балів

30 КОМПАНІЙ

В СЕРЕДНЬОМУ

АК – Антикорупційна програма

ОП – Організаційна прозорість

ОВІК – Операції в інших країнах

нз – питання розділу не застосовуються до компанії

Місце	Компанія	Балів	АП	ОП	ОВІК	Форма власності
1	ДП «НАЕК «Енергоатом»	8,9	78,54	100	нз	державна
1	ПАТ «Укртелеком»	8,9	78,54	100	нз	приватна
3	ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг»	8,4	92,86	75	нз	приватна
4	ПАТ «Миколаївобленерго»	8,2	64,26	100	нз	державна
5	Philip Morris Україна	8	85,68	75	нз	приватна
6	ПАТ «Укргідроенерго»	7,5	50	100	нз	державна
6	ПАТ «Хмельницькобленерго»	7,5	75	нз	нз	державна
6	ДП «Укрспирт»	7,5	50	100	нз	державна
6	Сингента	7,5	75	75	нз	приватна
10	ВАТ «Тернопільобленерго»	7,1	42,84	100	нз	державна
10	Ferrexpo	7,1	64,26	100	50	приватна
10	ПУМБ	7,1	42,84	100	нз	приватна
10	Cargill Україна	7,1	66,26	75	нз	приватна
14	НАК «Нафтогаз України»	7	28,56	100	80	державна
15	УДППЗ «Укрпошта»	6,8	35,7	100	нз	державна
16	PepsiCO Україна	6,5	92,82	37,5	нз	приватна
17	ТОВ «ДТЕК»	6,3	92,86	37,5	60	приватна
17	ПАТ «Одеський морський торговельний порт»	6,3	25	100	нз	державна
19	ТОВ «Метінвестхолдинг»	5,6	69,62	37,5	60	приватна
20	ДП «Морський торговий порт Чорноморськ»	5,4	7,14	100	нз	державна
20	Украерорух	5,4	57,12	50	нз	державна
20	ПАТ АБ «Укргазбанк»	5,4	53,55	нз	нз	державна
23	ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України»	5,2	3,57	100	нз	державна
24	Кернел	5,1	0	62,5	90	приватна
25	ДП «НЕК «Укренерго»	5	50	50	нз	державна
25	АТ «Ощадбанк»	5	0	100	нз	державна
25	ПАТ «Автомобільні дороги України»	5	0	100	нз	державна
25	ПАТ «Турбоатом»	5	0	100	нз	державна
25	ПАТ «Хартрон»	5	0	100	нз	державна
25	НАК «Надра України»	5	0	100	нз	державна
25	АТ «УкрЕксімбанк»	5	0	100	нз	державна
25	Концерн радіомовлення, радіозв'язку та телебачення	5	0	100	нз	державна
25	Монделіс Україна	5	0	100	нз	приватна
25	Запорізький залізрудний комбінат	5	0	100	нз	приватна
25	Південний ГЗК	5	0	100	нз	приватна
25	АТ «Мотор-Січ»	5	0	100	нз	приватна
25	Карлсберг Україна	5	0	100	нз	приватна
25	Енергостандарт	5	0	100	нз	приватна
39	ПАТ «Лисичанськвугілля»	4,8	46,41	50	нз	державна
40	ДП «Маріупольський морський торговельний порт»	4,6	46,41	нз	нз	державна
40	Приватбанк	4,6	7,14	50	80	приватна
42	БадМ	4,5	89,25	0	нз	приватна
43	Миронівський хлібопродукт	4,4	0	87,5	нз	приватна
44	ТОВ «Лемтранс»	4,3	42,84	нз	нз	приватна
45	ПАТ «Центренерго»	3,9	28,56	50	нз	державна
46	ПАТ «Суміхімпром»	3,6	35,7	нз	нз	державна
47	Конті	3,3	0	100	0	приватна
48	ПАТ «Укрзалізниця»	3,2	64,26	0	нз	державна
49	МЕТРО Кеш енд Кері Україна	3,1	50	12,5	нз	приватна
50	Інтерпайп	2,9	21,42	37,5	нз	приватна

Місце	Компанія	Балів	АП	ОП	ОВІК	Форма власності
50	ДП «Стивідорна компанія «Ольвія»	2,9	28,56	нз	нз	державна
50	ДП «Морський торговельний порт «Южний»	2,9	28,56	нз	нз	державна
53	ПАТ «Аграрний фонд»	2,5	0	50	нз	державна
53	ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат»	2,5	0	50	нз	приватна
55	Vioil (ПАТ «Вінницький ОЖК»)	2,3	0	50	20	приватна
56	ПАТ Новокраматорський машинобудівний завод	2,1	64,26	0	0	приватна
57	Samsung Electronics Україна	1,8	17,85	нз	нз	приватна
58	Кондитерська корпорація «Рошен»	1,3	0	18,7	20	приватна
58	Концерн Галнафтогаз («Онко»)	1,3	0	33	нз	приватна
58	Фокстрот	1,3	0	25	нз	приватна
61	Нібулон	1,1	0	12,5	20	приватна
61	ДП «Вугілля України»	1,1	21,42	0	нз	державна
63	Fozzy Group	0,6	0	12,5	нз	приватна
64	Запоріжсталь	0,6	0	12,5	нз	приватна
64	WOG	0,6	0	12,5	нз	приватна
66	ДП «Антонов»	0,4	3,57	нз	нз	державна
66	ПАТ «Одеський припортовий завод»	0,4	3,57	нз	нз	державна
66	Київстар	0,4	7,14	0	нз	приватна
69	Укрлендфармінг	0,3	0	6,25	нз	приватна
70	ВАТ «Запоріжжяобленерго»	0,2	3,57	0	нз	державна
	Регіональна газова компанія	0	0	нз	нз	приватна
	ДП «Адміністрація морських портів України»	0	0	нз	нз	державна
	ДП «Електроважмаш»	0	0	нз	нз	державна
	ДП «Харківське державне авіаційне виробниче підприємство»	0	0	нз	нз	державна
	ВАТ «Харківобленерго»	0	0	нз	нз	державна
	ДП Міжнародний аеропорт «Бориспіль»	0	0	нз	нз	державна
	Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького	0	0	нз	нз	державна
	ДП «Вугільна компанія «Краснолиманська»	0	0	нз	нз	державна
	«Арена Львів»	0	0	нз	нз	державна
	ДП «Палац Спорту»	0	0	нз	нз	державна
	ДП «Артемсіль»	0	0	нз	нз	державна
	ДП «Укркосмос»	0	0	нз	нз	державна
	«НАК "Украгролізинг»	0	0	0	нз	державна
	ДП «Конструкторське бюро «Південне» ім. М. К. Янгеля»	0	0	нз	нз	державна
	ДПЗД «Укрінтеренерго»	0	0	нз	нз	державна
	АТ «Родовід Банк»	0	0	нз	нз	державна
	ДП Поліграфічний комбінат «Україна»	0	0	нз	нз	державна
	ПАТ «Український банк реконструкції та розвитку»	0	0	нз	нз	державна
	Епіцентр К	0	0	0	нз	приватна
	T.V.Fruit	0	0	0	0	приватна
	АТБ	0	0	0	нз	приватна
	TEDIS Ukraine	0	0	0	нз	приватна
	Укртатнафта	0	0	0	нз	приватна
	БНК Україна	0	0	0	нз	приватна
	ВТБ Банк Україна	0	0	нз	нз	приватна
	МТС Україна (Vodafone)	0	0	0	нз	приватна
	Оптіма Фарм	0	0	0	нз	приватна
	Тойота Україна	0	0	0	нз	приватна
	Миколаївський глиноземний завод	0	0	0	0	приватна
	ПАТ «Донбасенерго»	0	0	нз	нз	приватна

РЕЗЮМЕ

КОРПОРАТИВНА ПРОЗОРИСТЬ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ У ПРИВАТНОМУ ТА ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Управління державними компаніями часто має багато проблем і потребує запровадження ефективного контролю відповідності вимогам. Держпідприємства або є монополістами, або просто не мають бажання ставати конкурентними, не лише на європейському ринку чи на теренах колишнього Радянського Союзу, але й у межах України. Наше прагнення до вільної торгівлі та більш тісної інтеграції з європейськими інституціями є небезпечним як для українських виробників та ринку, так і для європейських відповідно. Але відкритий доступ українських компаній до європейського ринку передбачає також і відкриття власних ринків для іноземних компаній. І слід розуміти, що отримання незаконних переваг за допомогою корупційної складової має лише короткострокову перспективу і мова про стратегічний розвиток не йде. Окрім того, коли ми говоримо про державні підприємства, запровадження комплаєнс-контролю – це в першу чергу відкритість компанії, як щодо активів та ресурсів, які належать компанії, так і вільний доступ до таких активів. Тобто втрата «панівними» кланами незаконного впливу на компанію та незаконного збагачення за рахунок непрозорих та завищених тендерів, фіктивних договорів, нецільового використання активів компанії та банального розкрадання активів державних підприємств. Показовим є небажання компаній вести відкритий діалог та розкривати інформацію про антикорупційні заходи, з яким ми зіштовхнулись при проведенні даного дослідження. На наші запити, і далі про це йтиметься більш детально, позитивно відреагувало лише 4 компанії.

На сьогоднішній день у світі все популярнішим стає запровадження в компаніях правил чесного та прозорого ведення бізнесу, шляхом прийняття відповідних кодексів етики та кодексів поведінки, антикорупційних програм, контролю відповідності нормам та призначення відповідальних осіб за відповідність нормам (комплаєнс). Україна також задекларувала цей шлях, та більшість компаній приймають кодекси етики, антикорупційні програми, призначають спеціалістів з питань комплаєнсу, або відповідно до Антикорупційного закону, осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми (далі – Уповноважений)³. Проте, коли ми говоримо про призначення компаніями Уповноважених, то це в першу чергу стосується державних підприємств, що продиктовано не бажанням запровадження кращих практик запобігання корупції, а формальним, в більшості випадків, виконанням вимог Антикорупційного закону. Часто компанії не знають про ризики щодо проведення розслідувань з боку американських регуляторів (Security Exchange Commission⁴ та Department of Justice⁵) та британського регулятора (Serious Fraud Office⁶) пов'язаних з корупцією в Україні, за винятком компаній, що лістингуються чи є частиною великих міжнародних корпорацій та не враховують ці ризики при запровадженні комплаєнс-системи.

Комплаєнс-системи визначають готовність компанії займатися бізнесом відкрито і добросовісно, і звести до мінімуму ризик корупційних зв'язків. Розуміння самою компанією необхідності обов'язкової розробки *власного* контролю відповідності є ключовим фактором для підвищення конкурентоздатності компанії і зниження корупційних ризиків.

---

³ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page4>

⁴ <https://www.sec.gov/litigation/litreleases.shtml>

⁵ <https://www.justice.gov/opa/pr/last-defendant-48-million-dollar-cigarette-tax-fraud-scheme-sentenced>

⁶ <https://www.sfo.gov.uk/>

Це дослідження здійснили експерти Transparency International Україна з метою оцінки впровадження політики відповідності нормам у найбільших компаніях країни. Під час дослідження вивчалися веб-сайти та юридичні документи 50 приватних українських компаній та холдингів, що були представлені у рейтингу «Найбільші бізнеси України» журналу Forbes у 2015 році, та 50 державних українських компаній зі списку «100 найбільших державних підприємств України за 6 місяців 2015 року», що оприлюднило Міністерство економічного розвитку і торгівлі на своєму сайті.⁷

У цьому дослідженні ми надаємо інформацію про прозорість українських підприємств та аналізуємо їхні етичні кодекси й антикорупційні програми. Завдяки цим даним ми повною мірою представляємо звіт про впровадження антикорупційних механізмів у приватному та державному секторі.

Особливу увагу ми приділили питанню, чи веб-сайти компаній містять списки афілійованих осіб / груп, нормативні документи (підзаконні акти, етичні кодекси) та антикорупційні політики.

Відсутність обов'язкового правового регулювання у питаннях відповідності антикорупційним стандартам спричиняє негативний вплив на контроль у цій сфері в Україні.

Впровадження системи контролю відповідності у межах підприємства є важливим і необхідним для обмеження корупційних можливостей і визначення існуючих правопорушень та факторів, що їх спричиняють.

За підсумками цього дослідження експерти ТІ Україна підготували список пропозицій та рекомендацій, які, у разі їх упровадження, призведуть до значних покращень у сфері антикорупційної політики у приватних та державних підприємствах.

---

⁷ <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=4d3ccfda-18b5-4dc2-8f74-51b84d976eb0&title=Top100-NaibilshikhDerzhavnikhPidprimstvUkrainiZa6-Misiatsiv2015-roku>

МЕТОДОЛОГІЯ

Дослідження спрямоване на оцінку рівня прозорості українських компаній та впровадження антикорупційних заходів. У цьому випадку ми зосереджувалися на інформації, яку підприємства публікували на своїх офіційних інтернет-сторінках, або ж надавали за нашим запитом.

Хоча дослідження й орієнтується в основному на інформацію компаній, яку вони розкривають на своїх веб-сайтах, автори стверджують, що наявність або відсутність якоїсь частини інформації сама по собі не може гарантувати доброчесність і прозорість усієї діяльності компанії. Оприлюднена інформація може відбивати лише якусь незначну частину картинки, що створює позитивний образ підприємства. Тим не менш, розкриття даних говорить про те, що компанія прагне зробити свій бізнес відкритим не лише для потенційних інвесторів та клієнтів, але й для громадськості (експертів) та регуляторів. Більше того, у сучасному бізнес-середовищі надмірна закритість може зашкодити репутації підприємства та його діяльності.

1. ВІДБІР КОМПАНІЙ

Дослідження розглядає 50 приватних українських компаній та холдингів⁸ та 50 державних. Список приватних компаній було взято з рейтингу «Найбільші бізнеси України» журналу Forbes у 2015 році⁹. Список державних підприємств оприлюднило Міністерство економічного розвитку і торгівлі на своєму сайті¹⁰. Під державними ми розуміємо компанії в яких доля держави складає 100% статутного фонду.

В результаті моніторингу компаній зі списку Forbes, які є членами більших груп, ми представляємо дані та висновки у цьому звіті відносно всього холдингу, а не лише керівництва компанії, чію юридичну структуру аналізували у процесі відбору. Іншими словами, поділ на юридичні структури є дещо умовним, і в першу чергу відігравав роль у процесі відбору.

Окрім розмаїтості юридичних структур, процес відбору відображає різні сфери діяльності: роздрібна та оптова торгівля, сільське господарство, харчова індустрія, металургія, вугільна промисловість, металообробка, хімічна та нафтохімічна промисловість, нафто-газова індустрія, виробництво електроенергії, транспорт, будівництво, нерухомість, інформаційні технології та медіа.

Тому для дослідження були обрані не лише суто топ-50 зі списку Forbes, а й деякі компанії-лідери галузей для порівняння із конкурентами та найбільшими компаніями інших сфер. Також деякі компанії, наприклад, «JTІ Україна», яка є українським «дочірнім» представництвом міжнародної компанії, взагалі не має веб-сайту, і, оскільки оцінити її не було можливості, були відібрані інші українські представництва транснаціональних корпорацій, які одночасно є і одними з найбільших українських компаній, такі як «ПепсіКо», «Сингента», «МЕТРО Кеш

---

⁸ Більшість бізнес-організацій, які було відібрано – це холдинги. Що складаються з кількох компаній. Кожна з цих компаній є окремою юридичною особою. Наприклад, ПГ Vioil, що представлені Вінницьким і Чернівецьким олійножиркомбінатами, чи Група Енергостандарт, в яку входять ПАТ «Запоріжтрансформатор», ПАТ «Черкаси-обленерго», ПАТ «Львівобленерго», ПАТ «Укррічфлот», АСК. Проте, у тексті цього дослідження слово «компанія» не використовуватиметься у виключно юридичному значенні. Наприклад, група з підприємств та холдингів може також збірно називатися «компанія».

⁹ <http://forbes.net.ua/ratings/3>

¹⁰ <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=4d3ccfda-18b5-4dc2-8f74-51b84d976eb0&title=Top100-NaibilshikhDerzhavnikhPidprimstvUkrainiZa6-Misiatsiv2015-roku>

енд Кері Україна». Транснаціональні компанії в свою чергу становили особливий інтерес, оскільки уже згадане дослідження Transparency International «Прозорість в корпоративній звітності: оцінка міжнародних компаній країн, що розвиваються» (*Transparency in Corporate Reporting: Assessing Emerging Market Multinationals*)¹¹, проведене у 2014 році, показало, що у транснаціональних компаній часто відсутні ті самі корпоративні стандарти, які б не допускали корупцію у взаємовідносинах з органами влади.

Список відібраних підприємств із детальною інформацією та даними оцінювання представлено у Додатку 3.

Автори цього дослідження наголошують, що вибірка компаній у цьому звіті жодним чином не представляє усі українські приватні та державні компанії. Висновки і результати аналізу стосуються лише тих компаній, що були відібрані для моніторингу, і не передбачають узагальнення на ширшу групу підприємств.

2. ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання проводилось експертами Transparency International Україна. Для проведення оцінювання були розроблені форми опитувальника (анкети). Такі форми створили на основі опитування, яке проводила Transparency International для дослідження «Прозорість корпоративної звітності»¹². Цей опитувальник було адаптовано так, аби він відображав поточну ситуацію бізнес-середовища в Україні.

Форма складається із трьох тематичних блоків:

- Розкриття антикорупційної програми
- Організаційна прозорість
- Розкриття інформації про діяльність та операції в інших країнах

Форма складається із 27 питань. До деяких компаній, відповідно до їх діяльності, форми власності та структури застосовувались не всі запитання. Оцінюючи відповідність компанії питанням щодо прозорості їхньої звітності та антикорупційної програми, за кожне питання ставився 1 бал; 0,5 бала; або 0 балів. Опитувальник представлено у Додатку 2.

Під час моніторингу веб-сайтів компаній нас цікавила наступна інформація:

- Підзаконні акти
- Антикорупційна політика
- Кодекс етики
- Регламенти та процедури
- Інформація щодо структури власності (корпоративна структура)
- Фінансова звітність
- Інформація про корпоративну діяльність із міжнародними партнерами
- Англійська версія веб-сайтів

Збір інформації та оцінювання проводились у серпні та вересні 2016 року. При проведенні дослідження ми не ставили собі за мету зібрати інформацію про компанію, яка є доступна онлайн

¹¹ Іноземні корпорації приносять в Україну корумповану корпоративну культуру - http://ti-ukraine.org/_publications/inomezni-korporatsiji-prynosyat-v-ukrajinu-korumpovanu-korporatyvnu-kulturu/

¹² http://www.transparency.org/whatwedo/pub/transparency_in_corporate_reporting_assessing_the_worlds_largest_companies

у засобах масової інформації, чи державних реєстрах. Автори дослідження вважають вимоги щодо розкриття інформації, включені до цього списку, такими, яких повинна дотримуватися сучасна компанія. У той же час, цей список не є вичерпним.

У жовтні 2016 року, після проведення нашими експертами попередньої оцінки інформації щодо структури власності, кінцевих бенефіціарів, антикорупційних програм, антикорупційних заходів, розміщеної на офіційних веб-сторінках компаній, нами були підготовлені та надіслані компаніям-учасникам дослідження листи з результатами оцінювання, та пропозиціями підтвердити нашу оцінку чи надати коментарі і пояснення у випадку розбіжностей чи незгоди. Деякі компанії, на жаль, не мали належних каналів для звернення чи зворотного зв'язку, не було змоги знайти усіх відповідних осіб. У відведений для відповідей строк ми отримали відповіді лише від 4 компаній. Це ПАТ «Турбоатом», ПАТ «Хмельницькобленерго», ПАТ «Укргідроенерго» та ПАТ «Аграрний Фонд».

ПАТ «Турбоатом»

У своїй відповіді ПАТ «Турбоатом» зазначив, що відповідно до вимог антикорупційного законодавства, в компанії були розроблені та прийняті політика дотримання антикорупційного законодавства та антикорупційна політика, з відповідними посиланнями на внутрішні накази. Окрім того, було затверджено особу, відповідальну за реалізацію політики дотримання антикорупційного законодавства та антикорупційної політики, а в усі договори включається положення щодо обов'язкового дотримання сторонами вимог антикорупційного закону. У зв'язку з тим, що на сайті ПАТ «Турбоатом»¹³ не розміщена антикорупційна політика, оцінити її повноту та коректність інформації, зазначеної у відповіді, немає змоги.

Щодо відкритості вищезазначеної інформації, компанія зазначила, що інформація, відповідно до вимог антикорупційного законодавства, перебуває у постійному відкритому доступі для співробітників. В той самий час, на сайті компанії даних документів не має. У розділі «Співробітникам»¹⁴ є лише посилання на колективний договір, в якому закріплене зобов'язання компанії ознайомлювати співробітників згідно з політикою дотримання антикорупційного законодавства при прийомі на роботу (п. 4.1.3.). Згадки чи посилання на антикорупційну політику в даному документі нема.

ПАТ «Аграрний Фонд»

У своїй відповіді ПАТ «Аграрний фонд» прокоментував усі питання першого розділу та надав пояснення. Зокрема було зазначено, що працівники, які здійснюють заходи пов'язані з запобіганням корупції, проходять спеціальні навчальні програми. На підтвердження цьому компанія надіслала копію сертифікату про проходження співробітниками антикорупційного тренінгу «Антикорупційний менеджмент на підприємстві – практичні питання», проведеного незалежним консультантом¹⁵. Також компанія зазначила, що з метою запобігання корупції вона передбачає в договорах відповідальність за невиконання договірних зобов'язань. Організовано постійно діючі телефонні лінії, на які працівники можуть повідомити про події, що мають корупційну складову. Проте, на сайті інформації про такі лінії, як і інформація про Уповноваженого, захист викривачів та посилання на саму антикорупційну програму відсутня¹⁶. У зв'язку з тим, що на сайті¹⁷ ПАТ «Аграрний Фонд» не розміщена антикорупційна політика, немає змоги оцінити повноту та коректність інформації, яка зазначена у відповіді.

---

¹³ <http://www.turboatom.com.ua/>

¹⁴ <http://www.turboatom.com.ua/ru/staff/34/4467.html>

¹⁵ <http://cargoconsult.kiev.ua/konsalting>

¹⁶ <http://agrofond.gov.ua/about/contacts/>

¹⁷ <http://agrofond.gov.ua/>

ПАТ «Хмельницькобленерго»

У своїй відповіді ПАТ «Хмельницькобленерго» як і ПАТ «Аграрний фонд» прокоментував усі питання першого розділу та надіслав копії Антикорупційної програми та Кодексу корпоративної етики. Принагідно хотіли б зазначити, що дані документи, як і роз'яснення та метрологічні роз'яснення, розміщені на сайті компанії¹⁸. В своїх поясненнях компанія також зазначила, що було розроблено пам'ятку щодо дій при виявленні проявів корупції, яка надається усім співробітникам. Окрім того, в розрізі проведення навчальних програм по боротьбі з корупцією, компанія зазначила, що такі навчання регулярно проводяться на базі учбового комбінату, з подальшим розміщенням матеріалів і інформації про тренінг на сайті¹⁹ компанії. Після обробки відповіді та коментарів ПАТ «Хмельницькобленерго» були суттєво збільшені їх показники в результатах дослідження.

У формі, яку заповнило ПАТ «Хмельницькобленерго», були представлені наступні заходи для обмеження корупції і забезпечення відкритості, якими керується у своїй роботі організація:

- спеціальні політики, що забороняють комерційне хабарництво, та процедури викриття конфлікту інтересів
- забезпечення конфіденційності інформації про корупційні правопорушення
- виплата винагороди в розмірі до п'яти мінімальних заробітних плат за інформацію про корупційні правопорушення
- моніторинг антикорупційних програм
- призначення департаменту чи особи, відповідальної за запобіжні заходи проти корупційних правопорушень
- антикорупційні тренінги для працівників
- проведення індивідуальних консультацій щодо антикорупційних заходів
- проведення внутрішніх розслідувань фактів порушення антикорупційної програми

ПАТ «Укргідроенерго»

У своїй відповіді ПАТ «Укргідроенерго» надав відповіді на запитання про антикорупційну програму, антикорупційні заходи, застосування їх до третій осіб та організацій, підрядників, про навчальні програми для співробітників, політику щодо прийняття подарунків, моніторинг своїх програм.

У відповіді ПАТ «Укргідроенерго» було пояснено, що норми та правила етичної поведінки не закріплені в окремому документі, кодексі етики, а містяться в Антикорупційній програмі та колективному договорі. Крім того наступна інформація:

- в типові договори з контрагентами включені положення щодо неухильного дотримання норм і положень антикорупційного законодавства;
- призначено відповідального за протидію корупції (Сектор із запобігання корупції/Уповноважений);
- обов'язкове візування усіх договорів з боку Уповноваженого;
- оцінка конфлікту інтересів як щодо менеджменту так і контрагентів;
- затверджені стандарти взаємодії з посередниками та вимоги до вибору і перевірки контрагентів;
- запроваджено обов'язковий інструктаж Сектором із запобігання корупції всіх працівників, котрі приймаються на роботу. Семінари проводяться за умови потреби після змін в антикорупційному законодавстві та системи фінансового контролю (декларування). Працівники Сектору із запобігання корупції щорічно підвищують кваліфікацію на спеціалізованих курсах зовнішнього провайдера.
- затверджені стандарти для прийняття подарунків;

¹⁸ <http://hoe.com.ua/page/antikoruptionsijna-programa>

¹⁹ <http://hoe.com.ua/post/poglibljujemo-znannja-z-antikoruptionsijnogo-menedzhmentu.html>

- здійснюється щорічна оцінка та перегляд Антикорупційної програми;
- розробляється і затверджується щорічний план заходів, спрямованих на запобігання і протидію корупційним правопорушенням.

Окрім розкриття інформації, автори дослідження також вивчали, наскільки компанія впровадила фундаментальні антикорупційні заходи та переглянула комплаєнс-систему антикорупційного контролю.

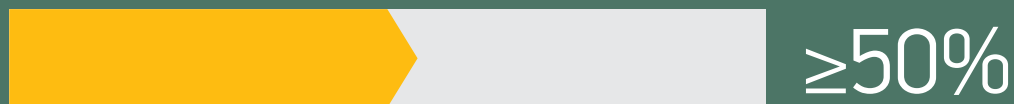
У жовтні ми перевірили отримані нами дані, та надані відповіді. Тож, інформація, наявна на веб-сайтах компаній у ці місяці – саме та, яку ми використовували для аналізу. Будь-які зміни, що відбулися після жовтня, у цьому дослідженні до уваги не беруться.

РЕЙТИНГ ЗА ОЦІНЮВАННЯМ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПРОГРАМ

Оцінювання у відсотках від 100% блоку з 14 питань.

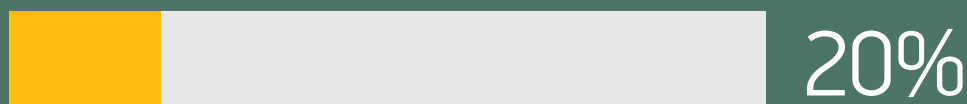
НАЙВИЩІ ПОКАЗНИКИ: ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг»,
ТОВ «ДТЕК»

21 КОМПАНІЯ

0%

57 КОМПАНІЙ МАЮТЬ 0% АБО НЕ МАЮТЬ
АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ

В СЕРЕДНЬОМУ

Місце	Компанія	% від 100 (14 питань)	Сфера	Форма власності
1	ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг»	92,86	металургія	приватна
1	ТОВ «ДТЕК»	92,86	енергетика	приватна
3	PepsiCO Україна	92,82	харчопром	приватна
4	БадМ	89,25	фармацевтика	приватна
5	Philip Morris Україна	85,68	тютюн	приватна
6	ДП «НАЕК «Енергоатом»	78,54	енергетика	державна
6	ПАТ «Укртелеком»	78,54	телеком	приватна
8	ПАТ «Хмельницькобленерго»	75	електроенергетика	державна
8	Сингента	75	хімічна промисловість	приватна
10	ТОВ «Метінвестхолдинг»	69,62	металургія	приватна
11	Cargill Україна	66,26	АПК	приватна
12	ПАТ «Миколаївобленерго»	64,26	електроенергетика	державна
13	Ferrexpo	64,26	металургія	приватна
14	ПАТ «Укрзалізниця»	64,26	інфраструктура	державна
14	ПАТ Новокраматорський машинобудівний завод	64,26	машинобудування	приватна
16	Державне підприємство обслуговування повітряного руху	57,12	інфраструктура	державна
17	ПАТ АБ «Укргазбанк»	53,55	фінанси	державна
18	ПАТ «Укргідроенерго»	50	енергетика	державна
18	ДП «Укрспирт»	50	харчопром	державна
18	ДП «Національна енергетична компанія «Укренерго»	50	енергетика	державна
18	МЕТРО Кеш енд Кері Україна	50	ритейл	приватна
22	ПАТ «Лисичанськвугілля»	46,41	вугільна промисловість	державна
22	ДП «Маріупольський морський торговельний порт»	46,41	інфраструктура	державна
24	ВАТ «Тернопільобленерго»	42,84	електроенергетика	державна
24	ПУМБ	42,84	фінанси	приватна
24	ТОВ «Лемтранс»	42,84	перевезення	приватна
27	УДППЗ «Укрпошта»	35,7	поштова служба	державна
27	ПАТ «Суміхімпром»	35,7	хімічна промисловість	державна
29	НАК «Нафтогаз України»	28,56	нафтогаз	державна
29	ПАТ «Центренерго»	28,56	електроенергетика	державна
29	ДП «Стивідорна компанія «Ольвія»	28,56	інфраструктура	державна
29	ДП «Морський торговельний порт «Южний»	28,56	інфраструктура	державна
33	ПАТ «Одеський морський торговельний порт»	25	інфраструктура	державна
34	Інтерпайп	21,42	металургія	приватна
34	ДП «Вугілля України»	21,42	вугільна промисловість	державна
36	Samsung Electronics Україна	17,85	дистрибуція	приватна
37	ДП «Морський торговий порт Чорноморськ»	7,14	інфраструктура	державна
37	Приватбанк	7,14	фінанси	приватна
37	Київстар	7,14	телеком	приватна
40	ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України»	3,57	АПК	державна
40	ДП «Антонов»	3,57	машинобудівництво	державна
40	ПАТ «Одеський припортовий завод»	3,57	хімічна промисловість	державна
40	ВАТ «Запоріжжяобленерго»	3,57	енергетика	державна
	Кернел	0	АПК	приватна
	АТ «Ощадбанк»	0	фінанси	державна
	ПАТ «Автомобільні дороги України»	0	інфраструктура	державна
	ПАТ «Турбоатом»	0	енергетика	державна
	ПАТ «Хартрон»	0	електроніка	державна
	НАК «Надра України»	0	геологія	державна
	ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк України»	0	фінанси	державна

Місце	Компанія	% від 100 (14 питань)	Сфера	Форма власності
	Концерн радіомовлення, радіозв'язку та телебачення	0	інше	державна
	Монделіс Україна	0	харчопром	приватна
	Запорізький залізорудний комбінат	0	металургія	приватна
	Південний ГЗК	0	металургія	приватна
	АТ «Мотор-Січ»	0	машинобудування	приватна
	Карлсберг Україна	0	алкоголь	приватна
	Енергостандарт	0	енергетика	приватна
	Миронівський хлібопродукт	0	АПК	приватна
	Конті	0	харчопром	приватна
	ПАТ «Аграрний фонд»	0	АПК	державна
	ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат»	0	металургія	приватна
	Vioil (ПАТ «Вінницький ОЖК»)	0	харчопром	приватна
	Кондитерська корпорація «Рошен»	0	харчопром	приватна
	Концерн Галнафтогаз («Онко»)	0	нафтогаз	приватна
	Фокстрот	0	ритейл	приватна
	Нібулон	0	АПК	приватна
	Fozzy Group	0	ритейл	приватна
	Запоріжсталь	0	металургія	приватна
	WOG	0	нафтогаз	приватна
	Укрлендфармінг	0	АПК	приватна
	Регіональна газова компанія	0	нафтогаз	приватна
	ДП «Адміністрація морських портів України»	0	транспорт	державна
	ДП «Електроважмаш»	0	машинобудування	державна
	ДП «Харківське державне авіаційне виробниче підприємство»	0	машинобудування	державна
	ВАТ «Харківобленерго»	0	електроенергетика	державна
	ДП Міжнародний аеропорт «Бориспіль»	0	інфраструктура	державна
	Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького	0	інфраструктура	державна
	ДП «Вугільна компанія «Краснолиманська»	0	вугільна промисловість	державна
	«Арена Львів»	0	інше	державна
	ДП «Палац Спорту»	0	інше	державна
	ДП «Артемсіль»	0	харчопром	державна
	ДП «Укркосмос»	0	телеком	державна
	«НАК "Украгролізінг»	0	АПК	державна
	ДП «Конструкторське бюро «Південне» ім. М. К. Янгеля»	0	ракетобудування	державна
	ДПЗД «Укрінтеренерго»	0	енергетика	державна
	АТ «Родовід Банк»	0	фінанси	державна
	ДП Поліграфічний комбінат "Україна"	0	інше	державна
	ПАТ «Український банк реконструкції та розвитку»	0	фінанси	державна
	Епіцентр К	0	ритейл	приватна
	T.B.Fruit	0	харчопром	приватна
	АТБ	0	ритейл	приватна
	TEDIS Ukraine	0	дистрибуція	приватна
	Укртатнафта	0	нафтогаз	приватна
	БНК Україна	0	нафтогаз	приватна
	ВТБ Банк Україна	0	фінанси	приватна
	МТС Україна (Vodafone)	0	телеком	приватна
	Оптіма Фарм	0	дистрибуція	приватна
	Тойота Україна	0	машинобудування	приватна
	Миколаївський глиноземний завод	0	металургія	приватна
	ПАТ «Донбасенерго»	0	енергетика	приватна

РОЗДІЛ 1.

РОЗКРИТТЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Кодекс етики є важливою складовою в питаннях боротьби не лише з корупційними правопорушеннями, але й корпоративними правопорушеннями, та сприяє відкритості компанії як для її співробітників, так і контрагентів, регуляторів, допомагає співробітникам чітко зрозуміти, яка поведінка від них очікується та підтримується керівництвом та акціонерами компанії в ході реалізації зобов'язань та цілей компанії. *Кодекс поведінки компанії часто є основою, на якій будується ефективна комплаєнс-програма. Найбільш ефективні кодекси чіткі, стислі та доступні для усіх працівників та для осіб, що ведуть справи компанії від її імені*²⁰.

Як було зазначено раніше, запровадження антикорупційної програми є обов'язковим лише для певного кола компаній. Серед елементів антикорупційної програми, які є лише рекомендаційними, Антикорупційний закон передбачає можливість прописати в антикорупційній програмі норми професійної етики працівників юридичної особи²¹.

В той же час лише 14 з 50 приватних компаній прийняли відповідні кодекси етики. Цікаво, що відсутність кодексу етики як правило є фактором, який вказує і на відсутність антикорупційної програми.

Відтак, з 36 приватних компаній, що не прийняли кодекси етики, лише в ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» є антикорупційна програма. З 14 компаній, які прийняли кодекси етики, лише у ПАТ «ПриватБанк» відсутня антикорупційна програма. При цьому слід зазначити, що кодекс корпоративної етики²² ПАТ «ПриватБанк» не містить антикорупційних положень.

Щодо державних підприємств, то ми можемо спостерігати таку ж тенденцію. Так, з 50 державних компаній лише 4 компанії прийняли відповідні кодекси етики. І лише в ДП «Антонов» при наявності кодексу етики не прийнято антикорупційної програми. При цьому кодекс етики ДП «Антонов» є формальним та міститься лише на одній сторінці²³. Як і у випадку з ПАТ «ПриватБанк», кодекс ДП «Антонов» не містить жодних антикорупційних положень.

Не набагато краща ситуація з прийняттям державними підприємствами і антикорупційних програм. Так, з 50 державних підприємств відповідні антикорупційні програми були прийняті лише 20 компаніями. В цей перелік ми також включили і ДП «Морський Торговий порт «Чорноморськ» (ДП «Іллічівський Морський торговельний порт») лише за формальною ознакою, адже на сайті компанії є лише згадка про антикорупційну програму²⁴, хоча сама програма на сайті не розміщена. При цьому більшість з 20 антикорупційних програм є декларативними та формальними. Що цікаво, жодна з вищезазначених програм не містить положень які б:

- забороняли робити політичні внески чи пожертви від імені компанії
- встановлювали внутрішні стандарти щодо політичного нейтралітету

---

²⁰ <https://www.justice.gov/sites/default/files/criminal-fraud/legacy/2015/01/16/guide.pdf>

²¹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page4>

²² <https://privatbank.ua/about/>

²³ <http://www.antonov.com/about/code>

²⁴ <http://seaport.com.ua/protiv-korruptcii.html>

Серед антикорупційних програм ми б хотіли відмітити наступні:

ДП НАЕК «Енергоатом»

Інформація про антикорупційні інструменти та заходи розміщена на сайті компанії в окремому розділі «Комплаєнс-політика»²⁵ та найбільш повна, структурована та легка в користуванні серед усіх компаній щодо яких була проведена оцінка. Антикорупційні документи ДП НАЕК «Енергоатом» включають окрім антикорупційної програми та кодексу етики, ще Комплаєнс-Політику²⁶, результати розслідувань та перевірок, заяви про злочини та правопорушення та декларації про доходи керівництва, роз'яснення та методологічні рекомендації, перелік основних антикорупційних нормативно-правових актів та статті та публікації щодо антикорупційних заходів компанії. Кодекс етики закріпив принцип неприпустимості корупції на всіх рівнях діяльності компанії. Зокрема, згідно з даним принципом компанія забороняє надавати та приймати подарунки, кошти або винагороду в будь-якій формі діловим партнерам та іншим сторонам і декларує, що компанія співпрацює з діловими партнерами, що мають хорошу репутацію та займаються законною діяльністю. Кодекс етики також закріплює принципи щодо запобігання конфлікту інтересів. Комплаєнс-політика в свою чергу закріпила правила щодо:

- розслідування корупційних правопорушень та порушень пов'язаних з корупцією
- висвітлення на офіційному веб-сайті компанії інформації про осіб, притягнутих до відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення
- захисту викривачів та осіб, які відмовились вчиняти корупційні правопорушення
- ведення управлінського та бухгалтерського обліку
- оцінки ризиків у рамках реалізації Комплаєнс-політики

Антикорупційна програма, яка складається з 34 сторінок, містить більш детальні заходи щодо запобігання корупції. Зокрема серед комплаєнс-заходів передбачає наступне:

- права та обов'язки Уповноваженого та співробітників щодо запобігання та протидії корупції
- перелік антикорупційних заходів та процедур (проведення антикорупційної експертизи, проведення внутрішніх службових розслідувань щодо корупційних правопорушень,)
- порядок проведення моніторингу та аудиту виконання та дотримання антикорупційних заходів
- порядок захисту викривачів
- порядок інформування Уповноваженого щодо конфлікту інтересів
- порядок проведення індивідуального консультування
- порядок проведення періодичного підвищення кваліфікації Уповноваженого та його співробітників
- порядок притягнення до відповідальності

ПАТ «Укргідроенерго»

Незважаючи на той факт, що ПАТ «Укргідроенерго» не має кодексу етики, ми хотіли звернути увагу на кілька моментів антикорупційної програми. Антикорупційна програма ПАТ «Укргідроенерго» розмішена в розділі «Про компанію»²⁷ та містить наступні антикорупційні заходи:

- положення антикорупційної програми, окрім співробітників, поширюються та є обов'язковими для осіб, що діють від імені та за дорученням компанії
- закріплює принцип «Tone at the Top»

---

²⁵ <http://www.energoatom.kiev.ua/ua/compliance/anticorruption/>

²⁶ <http://www.energoatom.kiev.ua/files/file/compliance.pdf>

²⁷ <http://uce.gov.ua/company/anticorruption/>

- закріплює ризик-орієнтований підхід
- закріплює принцип ефективності антикорупційних процедур
- контроль за виконанням антикорупційних заходів
- забороняє прямо чи опосередковано здійснювати корупційні правопорушення
- забороняє стимулюючі платежі
- забороняє здійснювати самостійно або через своїх працівників оплату будь-яких витрат за державних службовців та їх близьких родичів (або в їхніх інтересах) з метою одержання або збереження переваги для компанії
- забороняє перекручення або фальсифікацію бухгалтерської звітності
- розкриття регулятору інформації про корупційні правопорушення

Середкомплаєнс-інструментів передбачається також захист викривачів, навчання та проведення тренінгів, процедура «знай свого клієнта» та процедура щодо подарунків подарунків та бізнес-гостинності.

Проте, враховуючи, що на сайті компанії не розміщені інші документи, спрямовані на реалізацію антикорупційної програми, вищезазначені положення мають лише декларативний характер.

ДП «Укрспирт»

Антикорупційна програма²⁸ ДП «Укрспирт» хоч і розміщена на першій сторінці, представлена в самому низу. Для того щоб перейти на неї, потрібно прокрутити сторінку до розділу нормативна база, що не зовсім зручно для пошуку. Більше того, при переході на будь-який з розділів на сайті, поле «Нормативна база» стає недоступним та невидимим.

Антикорупційна програма складається з 16 сторінок та містить наступні антикорупційні заходи:

- політика щодо ескалації
- політика щодо конфлікту інтересів
- політика щодо подарунків та бізнес-гостинності.
- політика внутрішніх розслідувань
- прийняття та розгляд анонімних звернень
- забезпечення захисту викривачів

Серед недоліків хотіли б звернути увагу на наступні моменти:

- положення антикорупційної програми є обов'язковими лише для співробітників компанії
- містить лише формальну вимогу, що співробітники мають ознайомитись із положеннями антикорупційної програми. Не містить порядку та алгоритму ознайомлення з положеннями антикорупційної програми працівниками компанії.
- не містить критеріїв, що вказують на корупційні ризики, а лише зобов'язання на власний розсуд оцінити законність та правомірність доручень та рішень
- не містить зобов'язання не вчиняти корупційні правопорушення опосередковано або за допомогою третіх осіб
- не містить чіткого алгоритму щодо проведення тренінгів для співробітників. Антикорупційна програма лише передбачає право Уповноваженого ініціювати проведення тренінгів.

ПАТ АБ «Укргазбанк»

Антикорупційна програма²⁹ ПАТ АБ «Укргазбанк» складається з 9 сторінок і містить загальні та формальні положення. Серед плюсів програми можна віднести:

²⁸ <http://www.ukrspirt.com/uploadfiles/ckfinder/files/Scan.pdf>

²⁹ <http://www.ukrgasbank.com/upload/file/anticorup2016.pdf>

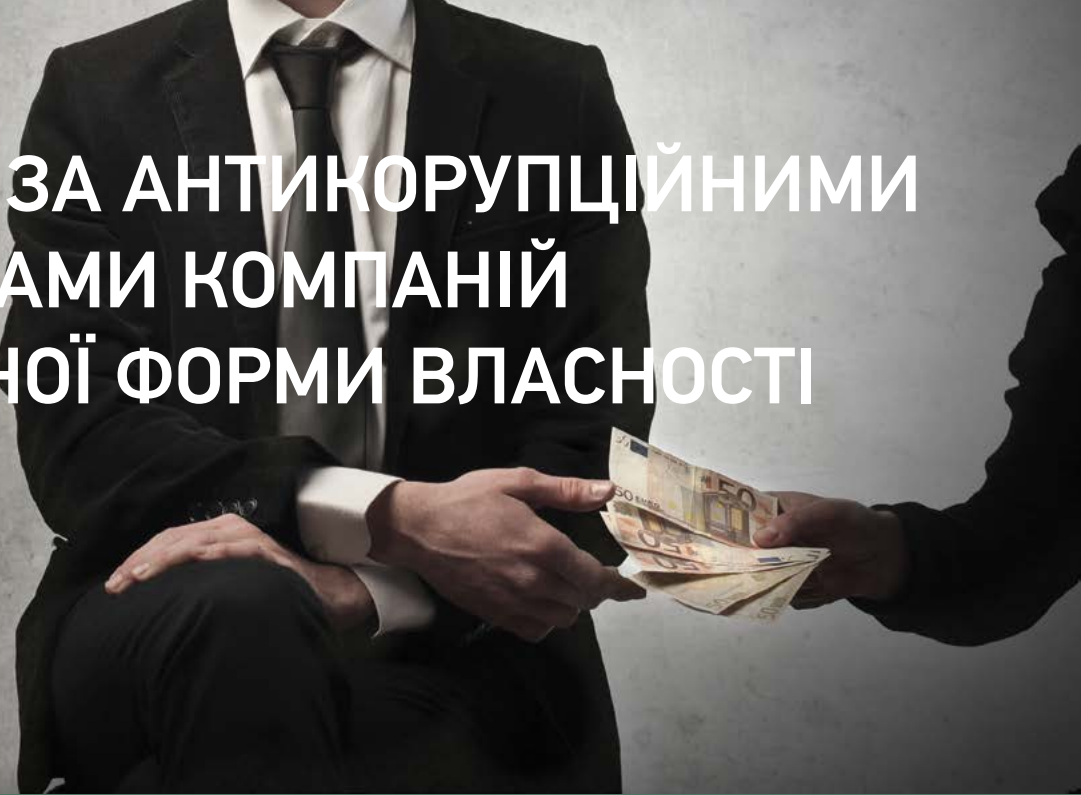
- закріплення принципу нульової толерантності до корупції
- заборону здійснювати корупційні правопорушення як безпосередньо, так і через третіх осіб та заборону
- закріплення процедури «знай свого клієнта»
- формування кадрового резерву з урахуванням виконання співробітником антикорупційних заходів
- обов'язкове проведення тренінгів для всіх співробітників банку
- політика подарунків та бізнес-гостинності.

В той самий час антикорупційна програма, зокрема, не містить положень щодо конфлікту інтересів, захисту викривачів, можливості анонімного повідомлення про корупційні правопорушення.

Узагальнюючи інформацію по антикорупційних програмах державних компаній, можна зауважити, що більшість з них створені за однією формою та містять, якщо не ідентичні, то дуже подібні розділи та положення. Серед антикорупційних інструментів, які мають містити ефективні програми, найбільш формально прописані наступні:

- наявність та проведення спеціальних навчальних програм по боротьбі з корупцією для своїх співробітників (тренінги / курси)
- процедура декларування конфлікту інтересів
- система захисту викривачів
- спеціальні конфіденційні канали для співробітників, щоб повідомляти про факти корупції, або для консультацій в разі виникнення питань щодо антикорупційних заходів
- розгляд анонімних повідомлень та забезпечення анонімності
- моніторинг та оцінка ефективності програм по боротьбі з корупцією

РЕЙТИНГ ЗА АНТИКОРУПЦІЙНИМИ ПРОГРАМАМИ КОМПАНІЙ ДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ

НАЙБІЛЬШ НАПОВНЕНА АНТИКОРУПЦІЙНА ПРОГРАМА:
ДП «НАЕК «ЕНЕРГОАТОМ»

МАЮТЬ ПРОГРАМИ АБО ПОЛОЖЕННЯ,
ДОСТУПНІ НА САЙТІ

25 компаній

НЕ МАЮТЬ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПРОГРАМ
АБО ВОНИ НЕДОСТУПНІ НА САЙТІ

25 компаній

Місце	Компанія	АП
1	ДП «НАЕК «Енергоатом»	78,54
2	ПАТ «Хмельницькобленерго»	75
3	ПАТ «Миколаївобленерго»	64,26
3	«Укрзалізниця»	64,26
5	Украерорух	57,12
6	ПАТ АБ «Укргазбанк»	53,55
7	ПАТ «Укргідроенерго»	50
7	ДП «Укрспирт»	50
7	ДП «НЕК «Укренерго»	50
10	ПАТ «Лисичанськвугілля»	46,41
10	ДП «Маріупольський морський торговельний порт»	46,41
12	ВАТ «Тернопільобленерго»	42,84
13	УДППЗ «Укрпошта»	35,7
13	ПАТ «Суміхімпром»	35,7
15	НАК «Нафтогаз України»	28,56
15	ПАТ «Центренерго»	28,56
15	ДП «Стивідорна компанія "Ольвія»	28,56
15	ДП «Морський торговельний порт «Южний»	28,56
19	ПАТ «Одеський морський торговельний порт»	25
20	ДП «Вугілля України»	21,42
21	ДП «Морський торговий порт Чорноморськ»	7,14
22	ПАТ «Державна продовольчо- зернова корпорація України»	3,57
22	ДП «Антонов»	3,57
22	ПАТ «Одеський припортовий завод»	3,57
22	ВАТ «Запоріжжяобленерго»	3,57
	АТ «Ощадбанк»	0
	ПАТ «Автомобільні дороги України»	0
	ПАТ «Турбоатом»	0
	ПАТ «Хартрон»	0
	НАК «Надра України»	0
	АТ «УкрЕкісбанк»	0
	Концерн радіомовлення, радіозв'язку та телебачення	0
	ПАТ «Аграрний фонд»	0
	ДП «Адміністрація морських портів України»	0
	ДП «Електроважмаш»	0
	ДП «Харківське державне авіаційне виробниче підприємство»	0
	ВАТ «Харківобленерго»	0
	ДП Міжнародний аеропорт «Бориспіль»	0
	Міжнародний аеропорт «Львів» ім. Д.Галицького	0
	ДП «Вугільна компанія «Краснолиманська»	0
	«Арена Львів»	0
	ДП «Палац Спорту»	0
	ДП «Артемсіль»	0
	ДП «Укркосмос»	0
	«НАК «Украгролізинг»	0
	ДП «Конструкторське бюро «Південне»	0
	ДПЗД «Укрінтеренерго»	0
	ДП Поліграфічний комбінат «Україна»	0
	ПАТ «Український банк реконструкції та розвитку»	0
	АТ «Родовід Банк»	0

РЕЙТИНГ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПРОГРАМ ПРИВАТНИХ КОМПАНІЙ

92.86 %

НАЙВИЩІ ПОКАЗНИКИ:

ПАТ «АРСЕЛОР МІТТАЛ КРИВИЙ РІГ», ТОВ «ДТЕК», PEPSICO УКРАЇНА

МАЮТЬ ПРОГРАМИ АБО ПОЛОЖЕННЯ,
ДОСТУПНІ НА САЙТІ

18 компаній

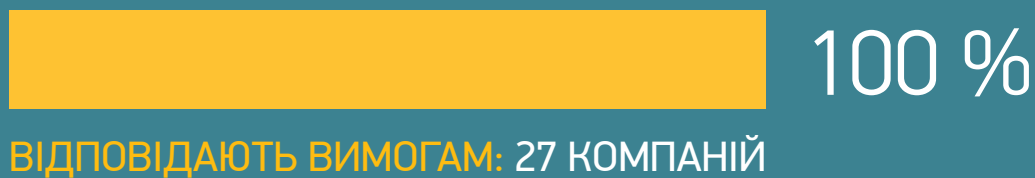
НЕ МАЮТЬ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПРОГРАМ
АБО ВОНИ НЕДОСТУПНІ НА САЙТІ

32 компанії

Місце	Компанія	АП
1	ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг»	92,86
1	ТОВ «ДТЕК»	92,86
1	PepsiCO Україна	92,82
4	БадМ	89,25
5	Philip Morris Україна	85,68
6	ПАТ «Укртелеком»	78,54
7	Сингента	75
8	ТОВ «Метінвестхолдинг»	69,62
9	Cargill Україна	66,26
10	Ferrexpo	64,26
10	ПАТ Новокраматорський машинобудівний завод	64,26
12	МЕТРО Кеш енд Кері Україна	50
13	ПУМБ	42,84
13	ТОВ «Лемтранс»	42,84
15	Інтерпайп	21,42
16	Samsung Electronics Україна	17,85
17	Приватбанк	7,14
17	Київстар	7,14
	Кернел	0
	Монделіс Україна	0
	Запорізький залізорудний комбінат	0
	Південний ГЗК	0
	АТ «Мотор-Січ»	0
	Карлсберг Україна	0
	Енергостандарт	0
	Миронівський хлібопродукт	0
	Конті	0
	ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат»	0
	ViOil	0
	Рошен	0
	Концерн Галнафтогаз	0
	Фокстрот	0
	Нібулон	0
	Fozzy Group	0
	Запоріжсталь	0
	WOG	0
	Укрлендфармінг	0
	Регіональна газова компанія	0
	Епіцентр К	0
	T.V.Fruit	0
	АТБ	0
	TEDIS Ukraine	0
	Укртатнафта	0
	БНК Україна	0
	ВТБ Банк Україна	0
	МТС Україна (Vodafone)	0
	Оптіма Фарм	0
	Тойота Україна	0
	Миколаївський глиноземний завод	0
	ПАТ «Донбасенерго»	0

РЕЙТИНГ ЗА ОЦІНЮВАННЯМ З БЛОКУ ПИТАНЬ «ОРГАНІЗАЦІЙНА ПРОЗОРИСТЬ»

Застосовується лише до 72 компаній, з різною кількістю питань блоку, залежно від поля діяльності.

Місце	Компанія	ОП	Сфера	Форма власності
1	ДП «НАЕК «Енергоатом»	100	енергетика	державна
1	ПАТ «Укртелеком»	100	телеком	приватна
1	ПАТ «Миколаївобленерго»	100	електроенергетика	державна
1	ПАТ «Укргідроенерго»	100	енергетика	державна
1	ДП «Укрспирт»	100	харчопром	державна
1	ВАТ «Тернопільобленерго»	100	електроенергетика	державна
1	Fergexpro	100	металургія	приватна
1	ПУМБ	100	фінанси	приватна
1	НАК «Нафтогаз України»	100	нафтогаз	державна
1	УДППЗ «Укрпошта»	100	поштова служба	державна
1	ПАТ «Одеський морський торговельний порт»	100	інфраструктура	державна
1	ДП «Морський торговий порт Чорноморськ»	100	інфраструктура	державна
1	ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України»	100	АПК	державна
1	АТ «Ощадбанк»	100	фінанси	державна
1	ПАТ «Хартрон»	100	електроніка	державна
1	НАК «Надра України»	100	геологія	державна
1	ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк України»	100	фінанси	державна
1	Концерн радіомовлення, радіозв'язку та телебачення	100	інше	державна
1	Монделіс Україна	100	харчопром	приватна
1	Запорізький залізрудний комбінат	100	металургія	приватна
1	Південний ГЗК	100	металургія	приватна
1	АТ «Мотор-Січ»	100	машинобудування	приватна
1	Карлсберг Україна	100	алкоголь	приватна
1	Енергостандарт	100	енергетика	приватна
1	Конті	100	харчопром	приватна
1	ПАТ «Автомобільні дороги України»	100	інфраструктура	приватна
1	ПАТ «Турбоатом»	100	енергетика	приватна
28	Миронівський хлібопродукт	87,5	АПК	приватна
29	ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг»	75	металургія	приватна
29	Philip Morris Україна	75	тютюн	приватна
29	Сингента	75	хімічна промисловість	приватна
29	Cargill Україна	75	АПК	державна
33	Кернел	62,5	АПК	державна
34	Державне підприємство обслуговування повітряного руху	50	інфраструктура	державна
34	ДП «Національна енергетична компанія «Укренерго»	50	енергетика	державна
34	ПАТ «Лисичанськвугілля»	50	вугільна промисловість	державна
34	Приватбанк	50	фінанси	приватна
34	ПАТ «Центренерго»	50	електроенергетика	державна
34	ПАТ «Аграрний фонд»	50	сільське господарство	державна
34	ПАТ «Криворізький залізрудний комбінат»	50	металургія	приватна
34	Vioil (ПАТ «Вінницький ОЖК»)	50	харчопром	приватна
42	PepsiCO Україна	37,5	харчопром	приватна
42	ТОВ «ДТЕК»	37,5	енергетика	приватна
42	ТОВ «Метінвестхолдинг»	37,5	металургія	приватна
42	Інтерпайп	37,5	металургія	приватна
46	Концерн Галнафтогаз («Окко»)	33	нафтогаз	приватна
47	Фокстрот	25	ритейл	приватна
48	Кондитерська корпорація «Рошен»	18,7	харчопром	приватна
49	МЕТРО Кеш енд Кері Україна	12,5	ритейл	приватна
49	Нібулон	12,5	АПК	приватна

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПРОЗОРИСТЬ, СТРУКТУРА

Даний розділ застосовується лише частково, в розрізі інформації щодо дочірніх компаній чи структури компанії. Критерії оцінки в рамках даного розділу були застосовані лише до 26 державних компаній. З них лише 4 компанії не зазначили інформації щодо своєї структури та дочірніх підприємств. Це – ДП «Вугілля України»³⁰, ВАТ «Запоріжжяобленерго»³¹, ПАТ «Укрзалізниця»³² та НАК «Укргролізинг»³³.

Щодо приватних підприємств, то картина розкриття інформації стосовно дочірніх підприємств найбільш строката, як консолідованих так і неконсолідованих. Як правило, компанії рідко вказують перелік організацій, що входять в групи чи холдинги, а тим більше частку володіння в таких компаніях. Інформація щодо володіння іншими компаніями групи вказується у фінансовій звітності чи консолідованій фінансовій звітності за міжнародними стандартами. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», підприємства, що мають дочірні підприємства, крім фінансових звітів про власні господарські операції, зобов'язані складати та подавати консолідовану фінансову звітність³⁴. Проте, ця вимога застосовується не до всіх компаній, а лише до публічних акціонерних товариств, банків, страховиків та компаній, визначених Кабінетом Міністрів України. Інші компанії самостійно визначають доцільність застосування міжнародних стандартів. Інформацію про володіння корпоративними правами чи частками можна також дізнатись через безкоштовний пошук відомостей у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань³⁵. Враховуючи, що в рамках нашого дослідження ми аналізували лише дані, розміщені на сайті компанії, наші висновки можуть не в повній мірі відповідати інформації щодо частки володіння.

---

³⁰ http://dpvu.com.ua/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=6&Itemid=43

³¹ <http://www.zoe.com.ua/>

³² <http://www.uz.gov.ua/>

³³ <http://www.ukragroleasing.com.ua/>

³⁴ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

³⁵ <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch>

РЕЙТИНГ ЗА ОЦІНЮВАННЯМ З БЛОКУ ПИТАНЬ «ОПЕРАЦІЇ В ІНШИХ КРАЇНАХ»

Оцінювання за цим блоком застосовується до 13 компаній.

НАЙВИЩІ ПОКАЗНИКИ: КЕРНЕЛ

0%

4 КОМПАНІЇ

Компанія	ОВІК	Сфера
Кернел	90	АПК
НАК «Нафтогаз України»	80	нафтогаз
Приватбанк	80	фінанси
ТОВ «ДТЕК»	60	енергетика
ТОВ «Метінвестхолдинг»	60	металургія
Ferrexpo	50	металургія
ПГ Vioil	20	харчопром
Рошен	20	харчопром
Нібулон	20	АПК
Конті	0	харчопром
ПАТ Новокаматорський машинобудівний завод	0	машинобудування
T.V.Fruit	0	харчопром
Миколаївський глиноземний завод	0	металургія

РОЗДІЛ 3. РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ОПЕРАЦІЇ В ІНШИХ КРАЇНАХ

Даний розділ в меншій мірі застосовується до українських компаній, обраних для проведення даного дослідження. Серед 50 приватних компаній до 38 даний розділ не застосовується. Відповідно, в даному розділі були оцінені лише 12 компаній. Серед них 7 компаній отримали негативну оцінку у зв'язку з відсутністю будь-якої інформації: Vioil (ПАТ «Вінницький ОЖК»), Кондитерська корпорація «Рошен», Нібулон, ПАТ «Виробниче об'єднання «Конті», ПАТ «Новокаматорський машинобудівний завод», ТОВ «Миколаївський глиноземний завод» та T.V.Fruit. Серед компаній, що розкрили інформацію, за винятком пункту щодо здійснення благодійних пожертв, слід виділити компанії Кернел³⁶ та ПАТ «ПриватБанк»³⁷.

Щодо державних підприємств, даний розділ в повній мірі застосовується лише НАК «Нафтогаз України». При цьому з п'яти тестових питань НАК «Нафтогаз України»³⁸ не розкрила лише інформації щодо здійснення благодійних пожертвувань за кордоном. Оскільки ми не отримали відповіді від НАК «Нафтогаз України», ми не можемо оцінити, чи відсутність інформації свідчить про відсутність таких пожертв.

³⁶ <http://www.kernel.ua/ru/>

³⁷ <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost/>

³⁸ <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/C4775D2495121A4AC2257AD90051F66D?OpenDocument&Expand=1&>

ВИСНОВКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

Українське антикорупційне законодавство розділило експертів на дві частини. На тих хто вважає, що антикорупційні заходи мають запроваджуватись не усіма компаніями, а лише тими підприємствами які підпадають під критерії, передбачені п. 2 ст. 62 Антикорупційного закону. Зокрема, в обов'язковому порядку антикорупційна програма затверджується керівниками:

1) державних, комунальних підприємств, господарських товариств (у яких державна або комунальна частка перевищує 50 відсотків), де середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік перевищує п'ятдесят осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період перевищує сімдесят мільйонів гривень;

2) юридичних осіб, які є учасниками попередньої кваліфікації, учасниками процедури закупівлі відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель»³⁹, якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг), робіт дорівнює або перевищує 20 мільйонів гривень.

Прихильники обов'язкового запровадження антикорупційних заходів, посилаються на статтю 60 Антикорупційного закону, як підставу запровадження антикорупційних контролів, яка говорить, що юридичні особи забезпечують розробку та вжиття заходів, які є необхідними та обґрунтованими для запобігання і протидії корупції у діяльності юридичної особи, а керівники, засновники (учасники) юридичної особи, в свою чергу, забезпечують регулярну оцінку корупційних ризиків у її діяльності і здійснюють відповідні антикорупційні заходи. Хоча формально мова не іде про запровадження в обов'язковому порядку антикорупційної програми, і тут можна провести паралель з Британським законом про хабарництво⁴⁰ (ч. 2 ст. 7), який говорить про запровадження заходів, достатніх, на погляд компанії, для боротьби з хабарництвом, проте і помилково посилались на статтю 62 Антикорупційного закону як підставу для не запровадження антикорупційних інструментів в компанії.

В даному дослідженні ми не проводили аналіз:

- який саме із вищезазначених підходів підтримують компанії-учасниці дослідження,
- чи зобов'язані компанії-учасниці дослідження запроваджувати антикорупційну програму відповідно до п. 2 ст. 62 Антикорупційного закону, Закону України «Про здійснення державних закупівель», чи іншого антикорупційного законодавства,
- чи є запровадження антикорупційної програми обов'язковим згідно із законодавством материнської компанії,
- чи зумовлено запровадження антикорупційної програми лістингом на міжнародних біржах, а виходили з того, що наявність ефективної антикорупційної програми є частиною організаційної прозорості компаній та відповідає кращим міжнародним практикам.

З-поміж державних підприємств окремо слід виділити ДП «НАЕК «Енергоатом». Зокрема, в компанії «Енергоатом» були прийняті наступні документи: 1) Кодекс етики; 2) Антикорупційна політика; 3) Комплаєнс-політика.

Серед державних підприємств слід також згадати, що АТ «Укрзалізниця» та НАК «Нафтогаз України» офіційно оголосили про створення окремого напрямку «комплаєнс» та провели відкриті конкурси. Інформації щодо результатів конкурсів на момент підготовки даного звіту ще не було, як і інформації щодо учасників конкурсу та результатів їх оцінки. У зв'язку з тим рекомендуємо врахувати наші рекомендації щодо *відкритості конкурсів*.

---

³⁹ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1197-18/page2>

⁴⁰ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/23/section/7>

На сайті НАК «Нафтогаз України» можна знайти інформацію про реформування корпоративного управління, де значна роль відводиться також функції та ролі комплаєнсу.

У рейтингу корпоративної прозорості НАК «Нафтогаз України» здобув 7 балів, це 14-е місце зі 100, проте повнота антикорупційної програми оцінена лише в 28,56 % зі 100%. В той час як Укрзалізниця зайняла 48 місце в рейтингу корпоративної прозорості, набравши при цьому 64,26% зі 100% повноти антикорупційної програми.

Запровадження антикорупційного комплаєнсу приватними компаніями в більшості випадків продиктовано в першу чергу вимогами присутності на європейському ринку. Як приклад, реєстрація материнських компаній чи компаній спеціального призначення. Окрім того, одним із головних причин запровадження антикорупційної програми є участь у державних тендерах та тендерах державних та комунальних компаній. Проте, в даному випадку мова не йде про запровадження ефективних комплаєнс-контролю, а лише формальне виконання кваліфікаційних вимог. Відповідно до абз.1 прим 1 п.1.ст 17 Закону України «Про здійснення державних закупівель», компанії має бути відмовлено в участі у процедурі закупівлі, у випадку якщо така компанія не запровадила антикорупційної програми чи не призначила уповноваженого з антикорупційної програми. Слід наголосити на тому, що перевірка відбувається лише за формальним ознаками, наданням копії антикорупційної програми та наказу про призначення уповноваженого з антикорупційної програми, без проведення будь якого аналізу на повноту, ефективність та компетенцію чи досвід такого уповноваженого. Окрім того, в окремих випадках державні компанії-замовники можуть не мати ані антикорупційної програми, ні уповноваженого, що говорить не лише про брак компетенції та неможливість оцінити надані документи, вже не говорячи про ефективність комплаєнс-контролів, але і абсурдність такої ситуації.

Окремо хотіли б наголосити на компаніях, в яких державна частка складає менше 50%, компаніях монополістах та компаніях, в концесії, тимчасову експлуатацію яким передано державні підприємства чи цілісні майнові комплекси, природні багатства. Складається враження, що автори та експерти Антикорупційного закону «навмисне» оминули дані підприємства, адже логіка антикорупційних законів – це чесна конкуренція, відкритість та прозорість формування ринку, в тому числі ціни товарів та послуг, належний контроль за ефективним використанням переданого в концесію державного майна.

Цікаво зазначити, що такі компанії як «Рошен», «Інтерпайп», «Київстар», WOG, «Конті», Концерн «Галнафтогаз», «Запоріжсталь» та Приватбанк зайняли в рейтингу корпоративної прозорості наступні місця:

«Рошен» – 58-е місце (1,3 бала з 10)

«Інтерпайп» – 50-е (2,9 бала з 10)

«Київстар» – 66-е (0,4 бала з 10)

WOG – 64-е (0,6 бала з 10)

«Конті» – 47-е (3,3 бала з 10)

Концерн «Галнафтогаз» – 58-е (1,3 бала з 10)

«Запоріжсталь» – 64-е (0,6 бала з 10)

Приватбанк – 40-е (4,6 бала з 10)

На превеликий жаль, компанії все ще не розуміють необхідності та конкурентних переваг запровадження комплаєнс-системи як для компанії, так і для акціонерів. В більшості випадків, серед страхів запровадження комплаєнс-системи є втрата ринків та неспроможність подолання бюрократичних процедур. Слід також враховувати, що запровадження антикорупційних контролів передбачає персоніфікацію відповідальності топ-менеджменту за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення та руйнує захисну модель колективної безвідповідальності. При цьому менеджмент компанії сприймає функцію комплаєнс як щось, що нав'язане з зовні.

Окремо хотіли б звернути увагу на те, що Антикорупційний закон зазначає, що Уповноважений має бути посадовою особою. І за своїм значенням, впливом та можливостями бути на рівні директорів. Проте, в жодній із зазначених у звіті компаній ми не знайшли Уповноваженого серед керівництва компаній. Більше того, інформації про відповідального за комплаєнс, прізвище, контактні дані та досвід роботи немає на сайті жодної з компаній, що також може свідчити про його значення та роль в компанії.

Окрім страхів ще присутні щонайменше два найбільш поширені стереотипи. Перший – за корупцію в Україні нікого не притягують до відповідальності. І другий – компанія та бізнес не присутні в США чи Великобританії, коли мова іде про екстериторіальність антикорупційного законодавства США чи Великобританії (FCPA та UKBA відповідно). Щодо другого стереотипу слід пригадати приклади фармацевтичної компанії TEVA та компанії VimpelCom (послуги зв'язку).

Компанія TEVA погодилась сплатити штраф у розмірі 520 мільйонів доларів, і це вже з урахуванням 20% знижки від найнижчого розміру штрафу згідно з настановою США про притягнення до відповідальності⁴¹), за надання хабарів, в тому числі керівникам Міністерства охорони здоров'я за вплив на уряд України у прийнятті рішення щодо реєстрації ліків TEVA⁴². При цьому, крім здійснення корупційних правопорушень, підставою для накладення такого великого штрафу було ще й навмисне не запровадження компанією TEVA комплаєнс-контролів.

Компанія VimpelCom⁴³ (в Україні представлена як «Київстар»), хоч корупційні правопорушення і не пов'язані напряму з Україною, погодившись сплатити штраф у розмірі 795 мільйонів доларів та призначити Незалежного корпоративного монітора, розпочала перегляд своїх політик щодо оцінки корупційних ризиків в тому числі і на її українських активів.

У зв'язку з цим, слід згадати слова **заступника директора ФБР Стівена Річардсона: «Не має значення, де відбувається корупція. ФБР та наші міжнародні партнери зобов'язуємося старанно викорінювати корупцію, що руйнує довіру громадськості і загрожує прозорій економіці.»**⁴⁴

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Ми представляємо список рекомендацій, які підготували в результаті аналізу 100 українських компаній на предмет корпоративної прозорості й відповідності нормам.

Для держави:

- **Законодавчі зміни**, внесення змін до Антикорупційного закону, поширивши даний закон і на корпоративну корупцію; передбачити винагороду викривачам, які повідомили про корупцію; створити окрему палату при НАБУ щодо захисту викривачів та поширити захист викривачів за межами кримінального процесу;
- **Запровадження обов'язкової антикорупційної програми.** Внесення змін до Антикорупційного закону, а саме розширення критеріїв для обов'язкового запровадження антикорупційної програми та призначення спеціаліста з питань комплаєнсу. Зокрема, в

⁴¹ <http://www.usssc.gov/guidelines/2016-guidelines-manual/2016-chapter-5#NaN>

⁴² <https://www.justice.gov/opa/pr/teva-pharmaceutical-industries-ltd-agrees-pay-more-283-million-resolve-foreign-corrupt>

⁴³ <https://www.sec.gov/news/pressrelease/2016-34.html>

⁴⁴ <https://www.justice.gov/opa/pr/teva-pharmaceutical-industries-ltd-agrees-pay-more-283-million-resolve-foreign-corrupt>

обов'язковому порядку має запроваджуватись антикорупційна програма на підприємствах-монополістах, підприємствах де частка держави складає не менше 10% та не більше 50%, підприємствах, в концесії яких перебуває державне та комунальне майно. Щодо компаній, зазначених вище, слід також передбачити обов'язкову відкритий щорічний звіт відповідального за комплаєнс щодо запровадження та реалізації антикорупційної програми, в тому числі щодо конфлікту інтересів серед менеджменту таких компаній, який подається за підписом генерального директора і спеціаліста з комплаєнсу Національному Агентству з питань запобігання корупції (НАЗК)⁴⁵.

- **Захист уповноваженого.** Забезпечити гарантії захисту від переслідування та незаконного звільнення Уповноваженого, призначеного компаніями добровільно, шляхом внесення змін до Антикорупційного закону щодо звільнення таких уповноважених лише за згодою НАЗК. Окрім того, потрібно ввести в реєстр професій професію спеціаліста з питань комплаєнсу.

Для компаній:

- **Оприлюднення наступної інформації** на веб-сайтах компаній не лише підсилить зв'язки з клієнтами, але і зробить інформацію про політики більш доступною для інвесторів та партнерів.
  - ✓ Юридична адреса компанії
  - ✓ Імена бенефіціарів та керівників компанії
  - ✓ Уставні документи
  - ✓ Фінансову звітність
  - ✓ Інформацію про спеціаліста з питань комплаєнсу та його повноваження
- **Розробка повноцінних комплаєнс-політик**, починаючи з корпоративного етичного кодексу, що включає наступні характеристики:
  - ✓ оголошення політики про нульову толерантність до корупції
  - ✓ призначення відповідальних за комплаєнс в організації
  - ✓ заборона подарунків представникам органів влади та чітке визначення стимулюючих платежів
  - ✓ програма оцінки ризиків та контролю за роботою із підрядниками
  - ✓ наявність антикорупційних пунктів в угодах
  - ✓ внутрішні системи звітування про корупцію та правопорушення, н-д, гарячі лінії
  - ✓ засоби запобігання конфлікту інтересів
  - ✓ забезпечення поглиблених тренінгів та семінарів із комплаєнсу
  - ✓ процедуру гарантій та захисту викривачів
  - ✓ процедуру інформування про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення
  - ✓ чіткий алгоритм відповідальності за корупційні та корпоративні правопорушення
- **Забезпечити належний статус та ресурси відповідального за комплаєнс.** Топ-менеджменту слід чітко донести до співробітників місію, роль та повноваження відповідального за комплаєнс та слідувати його рекомендаціям. Менеджмент компанії також має забезпечити таку посадову особу належними технічними та людськими ресурсами, виділити та забезпечити бюджет який би відповідав ризикам компанії. Коли мова іде про кількість комплаєнс-співробітників, необхідну для того щоб відповідати критерію «належні ресурси», слід виходити не лише з кількості співробітників в компанії, кількості контрагентів чи операцій, а враховувати складність питань, регіон та галузь в якій компанія веде бізнес, вимоги законодавства та специфіку самої компанії (зокрема, чи компанія веде свій бізнес

⁴⁵ <https://nazk.gov.ua/>

в різних галузях, структуру власності та управління компанії, належність незалежних директорів, наявність громадян США в правлінні чи наглядових органах). Також при призначенні відповідального за комплаєнс компанії мають розуміти, що для ефективного запровадження антикорупційної програми, така посадова особа має займати відповідне становище в компанії. Призначення відповідальним за комплаєнс спеціаліста чи менеджера не дасть належного ефекту та важелів реалізації комплаєнс-програми.

- **Відкритість та доступність спеціаліста з комплаєнсу.** Як ми зазначали раніше, сайти компаній не містять жодної інформації про відповідального за комплаєнс, що спричиняє проблеми як для потенційних інвесторів, партнерів чи контрагентів та співробітників. Неможливість просто та швидко знайти контактну інформацію спеціаліста з комплаєнсу зменшує, щонайменше вдвічі, шанси, що особа наступного разу виявить бажання проінформувати про порушення, чи хоча б звернутись за роз'ясненням у випадку виникнення етичної дилеми. Звернення до відповідального за комплаєнс через заповнення анкети на сторінці компанії не є достатньо дієвим та має поєднуватись з іншими інструментами, наприклад, день відкритих дверей, питання-відповіді на типові запитання, телефон прямої лінії. Компаніям слід додати на веб-сторінці в розділі «Про компанію» окремий розділ про комплаєнс, зазначивши там, окрім основних комплаєнс-документів, ще і контактні дані відповідального за комплаєнс.
- **Відкритість конкурсів.** З метою залучення кращих спеціалістів та зміцнення репутації компаніям слід проводити відкриті конкурси на посаду спеціалістів з комплаєнсу, забезпечуючи відкритість не лише вимог до конкурсантів, а й інформації про самих учасників, порядку оцінки та їх результати.
- **Створення спеціального порталу на корпоративному веб-сайті, або ж гарячої лінії для конфіденційного повідомлення про корупцію чи правопорушення** та відтворення там інформації з етичного кодексу у відповідній формі із метою забезпечення захисту викривачів. Одним із найважливіших елементів успішної антикорупційної політики є чітко прописана у етичному кодексі та на веб-сайті компанії система захисту викривачів. Водночас, до запровадження такого механізму потрібно провести належні комунікації щодо роз'яснення переваг інформування про корупцію та навести приклади негативних наслідків приховування таких правопорушень. Окремо слід загострити увагу на негативному ставленні до осіб, що інформують про будь-які порушення. Окрім того, варто врахувати специфіку роботи не лише з анонімними повідомленнями, але й забезпечити анонімність та обмежити доступ до інформації про викривачів. Компаніям слід розробити чіткі та зрозумілі механізми захисту викривачів та донести їх до своїх співробітників та контрагентів. Страх формальних та неформальних наслідків почасти зупиняє працівників від повідомлення керівництва про правопорушення на робочому місці. Рекомендовані заходи можуть значною мірою підвищити успіх будь-якої антикорупційної програми.
- **Оприлюднення етичного кодексу на офіційному веб-сайті.** Упровадження антикорупційних політик є необхідним, оскільки дозволяє працівникам та партнерам ознайомлюватися з правилами. Більше того, доступність етичного кодексу на веб-сайті не лише дає можливість працівникам та партнерам використовувати його як аргументацію у сумнівних ситуаціях, а й може бути відправною точкою для створення власних етичних кодексів іншими компаніями.
- **Тренінги для працівників,** на яких роз'яснюється комплаєнс-політика компанії. Особиста відповідальність та наслідки (звільнення та повідомлення до правоохоронних органів) у випадку порушення норм компанії мають бути роз'яснені усім працівникам. На сьогоднішній

день існує велика кількість відкритих лекцій та безкоштовних курсів, де проводяться тренінги та обговорюються нагальні проблеми якими можуть та мають користуватися невеликі та середні бізнес. Для уповноважених гарним майданчиком для отримання нових знань щодо запровадження та реалізації антикорупційної програми та, зокрема, проведення тренінгів, можуть бути такі майданчики як Комплаєнс-клуб Американської торгівельної палати.

- **Мови інтерфейсу на сайтах компаній, легкість та структурованість інформації.** Незважаючи на те, що мова, легкість та доступність інформації не були предметом нашого дослідження, але в ході його проведення ми здійснили моніторинг (ці результати не впливають на місця в рейтингу та оцінки) і звернули увагу на наступне:

Легкість та доступність інформації. Як ми вже зазначали вище, інформація про антикорупційну програму міститься в різних розділах сайту, часом відсутня функція пошуку по сайту або ж інформація збережена в форматі, який автоматична система пошуку не розпізнає, або мова пошуку не відповідає мові документу. Рекомендація – виділити на сайті, бажано на першій сторінці, в розділі або біля розкладки «Про Компанію» окремий розділ щодо антикорупційної програми та забезпечити наявність повної аналогічної інформації в усіх версіях сайту (українською, англійською, російською).

Мови інтерфейсу. Рекомендація – забезпечити роботу сайту щонайменше на 3 основних мовах: українській, англійській та російській. Це дозволить в першу чергу спростити пошук інформації та процес оцінки в рамках процедури «Знай свого контрагента» та залучити нових контрагентів, партнерів та інвесторів.

МОВИ ІНТЕРФЕЙСУ НА САЙТАХ КОМПАНІЙ

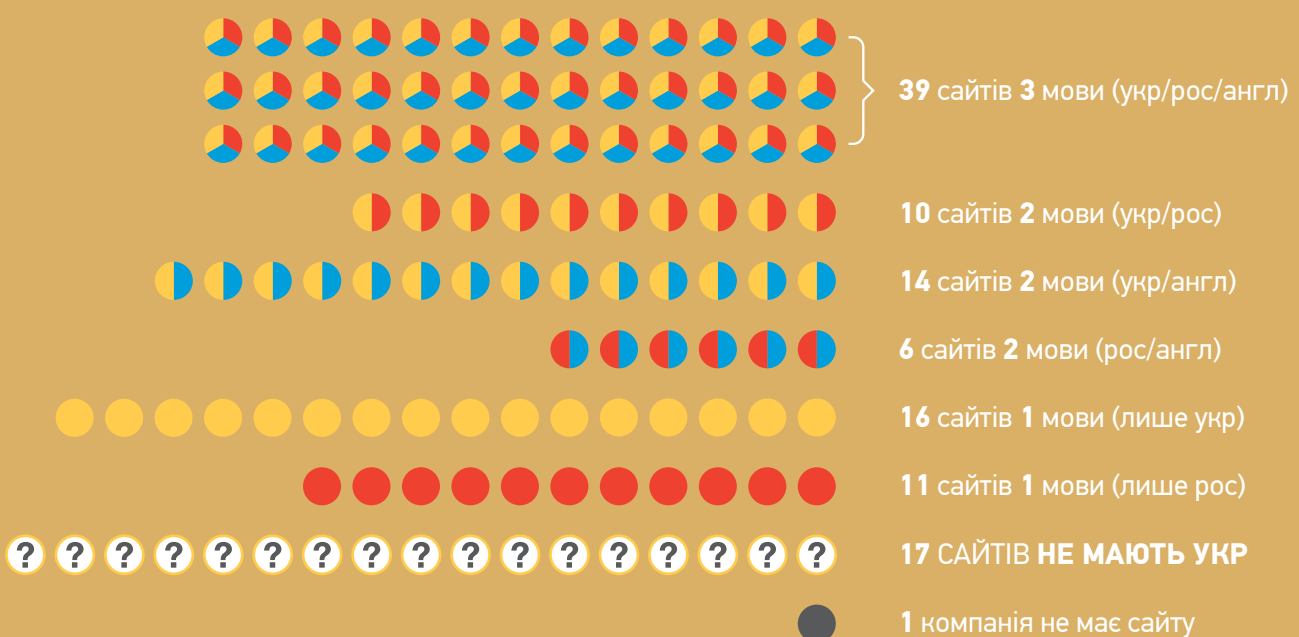
Оцінюючи доступність та зміст інформації на сайтах компаній, ми звернули увагу на доступність вибору мов, а часом, відсутність вибору. Тому ми додатково дослідили також «дружність» веб-сайтів для їх відвідувачів, за доступністю вибору різних мов.

За стандарт було взято найпопулярніший набір з 3 мов – української, російської, англійської.

39 веб-сайтів дають вибір всіх цих трьох мов. При цьому сайт «Арени Львів» пропонує ще й 4-ту: польську. Кілька сайтів мають деякі інші мови. Зокрема НАК «Укragenrolіzінг» не пропонує російської, проте, на додачу до української та англійської, пропонує китайську та нідерландську, а Т.В.Fruit – польську. Велика кількість сайтів має доступними для вибору лише 2 мови інтерфейсу, при чому варіанти варіюються, залежно від аудиторії та ринку, на який орієнтується компанія:

- українська та російська, якщо більше на внутрішню українську аудиторію (10 компаній)
  - українська та англійська, якщо на іноземну аудиторію (14 компаній).
- піцентр-К пропонує українську та німецьку.

При цьому, частина сайтів має російську і англійську (6 компаній), серед них Кернел – ще й польську.

Компанія	Укр	Рос	Анг	Інші
1 «Арена Львів»	●	●	●	●
2 АТ «Родовід Банк»	●	●	●	
3 АТБ	●	●	●	
4 БадМ	●	●	●	
5 Концерн Галнафтогаз («ОККО»)	●	●	●	
6 ДП «Адміністрація морських портів України»	●	●	●	
7 ДП «Антонов»	●	●	●	
8 ДП «Артемсіль»	●	●	●	
9 ДП «НАЕК «Енергоатом»	●	●	●	
10 ДП «Електроважмаш»	●	●	●	
11 ДП «Укрспирт»	●	●	●	
12 ДП Міжнародний аеропорт «Бориспіль»	●	●	●	
13 ДПЗД «Укрінтеренерго»	●	●	●	
14 Лемтранс	●	●	●	
15 Запоріжсталь	●	●	●	
16 Київстар	●	●	●	
17 Миронівський хлібопродукт	●	●	●	
18 МТС Україна (Vodafone)	●	●	●	
19 НАК «Надра України»	●	●	●	
20 НАК «Нафтогаз України»	●	●	●	
21 ПАТ «АрселорМітталКривийРіг»	●	●	●	
22 ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк України» (АТ «Укресімбанк»)	●	●	●	
23 ПАТ «Одеський морський торговельний порт»	●	●	●	
24 ПАТ «Суміхімпром»	●	●	●	
25 ПАТ «Турбоатом»	●	●	●	
26 ПАТ «Хартрон»	●	●	●	
27 ПАТ «Центренерго»	●	●	●	
28 ПАТ АБ «Укргазбанк»	●	●	●	
29 ДП «Поліграфічний комбінат «Україна» по виготовленню цінних паперів»	●	●	●	
30 Приватбанк	●	●	●	
31 ПУМБ	●	●	●	
32 Кондитерська корпорація «Рошен»	●	●	●	
33 ТОВ «ДТЕК»	●	●	●	
34 ТОВ «Метінвестхолдинг»	●	●	●	
35 УДППЗ «Укрпошта»	●	●	●	
36 Укрлендфармінг	●	●	●	
37 Укртатнафта	●	●	●	
38 ПАТ Укртелеком	●	●	●	
39 Fozzy Group	●	●	●	
40 НАК «Украгролізинг»	●		●	● ●
41 T.B.Fruit	●		●	●
42 Samsung Electronics Україна	●	●		
43 WOG	●	●		
44 ВТБ Банк Україна	●	●		
45 Енергостандарт	●	●		
46 Карлсберг Україна	●	●		
47 ДП «Маріупольський морський торговельний порт»	●	●		
48 МЕТРО Кеш енд Кері Україна	●	●		
49 ПГ Vioil	●	●*		
50 PepsiCO Україна	●	●		

● – Польська ● – Китайська ● – Нідерландська * – недоступна

Компанія	Укр	Рос	Анг	Інші
51 Регіональна газова компанія	●	●		●
52 ПАТ «Укрзалізниця»	●		●	
53 Cargill Україна	●		●	*
54 Державне підприємство обслуговування повітряного руху України (Укранероух)	●		●	
55 ДП «Укркосмос»	●		●	
56 АТ «Ощадбанк»	●		●	
57 ДП «Стивідорна компанія «Ольвія» («Спеціалізований морський порт «Октябрьск»)	●		●	
58 Конті	●		●	
59 Концерн радіомовлення, радіозв'язку та телебачення	●		●	
60 Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького	●		●	
61 Нібулон	●		●	
62 ПАТ «Аграрний фонд»	●		●	
63 ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України»	●		●	
64 ПАТ «Хмельницькобленерго»	●		●	
65 Філіп Морріс Україна	●		●	
66 Епіцентр К	●			●
67 Кернел		●	●	●
68 ДП «Конструкторське бюро «Південне» ім. М. К. Янгеля»		●	●	
69 ДП «Харківське державне авіаційне виробниче підприємство»		●	●	
70 Інтерпайп		●	●	
71 ПАТ «Одеський припортовий завод»		●	●	
72 ПАТ Новокраматорський машинобудівний завод		●	●	
73 ПАТ «Автомобільні дороги України»	●			**
74 Фергехро	●			
75 ВАТ «Запоріжжяобленерго»	●			
76 ВАТ «Тернопільобленерго»	●			
77 АК «Харківобленерго»	●			
78 Монделіс Україна	●			
79 ДП «Морський торговельний порт «Южний»	●			
80 ДП «Вугілля України»	●			
81 ПАТ «Миколаївобленерго»	●			
82 ПАТ «Український банк реконструкції та розвитку»	●			
83 ПАТ «Укргідроенерго»	●			
84 Сингента	●			
85 TEDIS Ukraine	●			
86 Тойота Україна	●			
87 ДП «Національна енергетична компанія «Укренерго»	●			
88 ДП «Палац Спорту»	●			
89 Запорізький залізрудний комбінат		●		
90 ПАТ «Криворізький залізрудний комбінат»		●		
91 АТ «Мотор-Січ»		●		
92 Оптіма Фарм		●		
93 ПАТ «Лисичанськвугілля»		●		
94 Південний ГЗК		●		
95 БНК Україна		●		
96 ПАТ «Донбасенерго»		●		
97 ДП «Вугільна компанія «Краснолиманська»		●		
98 ДП «Морський торговий порт Чорноморськ» («Іллічівський морський торговельний порт»)		●		
99 Фокстрот		●		
100 Миколаївський глиноземний завод				немає сайту

● – Польська ● – Німецька

* – сторінка на глобальному сайті

** – вмонтований гул-перекладач сторінок

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1: РЕЙТИНГИ ПРОЗОРСТІ КОМПАНІЙ ЗА ФОРМАМИ ВЛАСНОСТІ ТА СФЕРАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

РЕЙТИНГ ПРОЗОРСТІ ПРИВАТНИХ КОМПАНІЙ

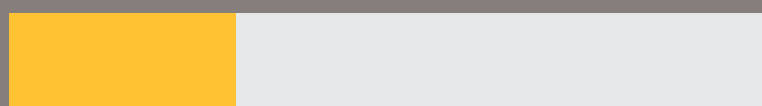

8.9 балів

НАЙВИЩІ ПОКАЗНИКИ: ПАТ «Укртелеком»

0 балів

13 КОМПАНІЙ

3 бали

В СЕРЕДНЬОМУ

Місце	Компанія	Балів	АП	ОП	ОВІК
1	ПАТ «Укртелеком»	8,9	78,54	100	нз
2	ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг»	8,4	92,86	75	нз
3	Philip Morris Україна	8	85,68	75	нз
4	Сингента	7,5	75	75	нз
5	Ferrexpo	7,1	64,26	100	50
5	ПУМБ	7,1	42,84	100	нз
5	Cargill Україна	7,1	66,26	75	нз
8	PepsiCO Україна	6,5	92,82	37,5	нз
9	ТОВ «ДТЕК»	6,3	92,86	37,5	60
10	ТОВ «Метінвестхолдинг»	5,6	69,62	37,5	60
11	Кернел	5,1	0	62,5	90
12	Монделіс Україна	5	0	100	нз
12	Запорізький залізорудний комбінат	5	0	100	нз
12	Південний ГЗК	5	0	100	нз
12	АТ «Мотор-Січ»	5	0	100	нз
12	Карлсберг Україна	5	0	100	нз
12	Енергостандарт	5	0	100	нз
18	Приватбанк	4,6	7,14	50	80
19	БадМ	4,5	89,25	0	нз
20	Миронівський хлібопродукт	4,4	0	87,5	нз
21	ТОВ «Лемтранс»	4,3	42,84	нз	нз
22	Конті	3,3	0	100	0
23	МЕТРО Кеш енд Кері Україна	3,1	50	12,5	нз
24	Інтерпайп	2,9	21,42	37,5	нз
25	ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат»	2,5	0	50	нз
26	Vioil	2,3	0	50	20
27	ПАТ Новокраматорський машинобудівний завод	2,1	64,26	0	0
28	Samsung Electronics Україна	1,8	17,85	нз	нз
29	Рошен	1,3	0	18,7	20
29	Концерн Галнафтогаз	1,3	0	33	нз
29	Фокстрот	1,3	0	25	нз
32	Нібулон	1,1	0	12,5	20
33	Fozzy Group	0,6	0	12,5	нз
33	Запоріжсталь	0,6	0	12,5	нз
33	WOG	0,6	0	12,5	нз
36	Київстар	0,4	7,14	0	нз
37	Укрлендфармінг	0,3	0	6,25	нз
	Регіональна газова компанія	0	0	0	нз
	Епіцентр К	0	0	0	нз
	T.B.Fruit	0	0	0	0
	АТБ	0	0	0	нз
	TEDIS Ukraine	0	0	0	нз
	Укртатнафта	0	0	0	нз
	БНК Україна	0	0	0	нз
	ВТБ Банк Україна	0	0	нз	нз
	МТС Україна (Vodafone)	0	0	0	нз
	Оптіма Фарм	0	0	0	нз
	Тойота Україна	0	0	0	нз
	Миколаївський глиноземний завод	0	0	0	0
	ПАТ «Донбасенерго»	0	0	нз	нз

РЕЙТИНГ ПРОЗОРСТІ КОМПАНІЙ ДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ

8.9 балів

НАЙВИЩІ ПОКАЗНИКИ: ДП «НАЕК «Енергоатом»

0 балів

17 КОМПАНІЙ

3.17 балів

В СЕРЕДНЬОМУ

Місце	Компанія	Балів	АП	ОП	ОВІК
1	ДП «НАЕК «Енергоатом»	8,9	78,54	100	нз
2	ПАТ «Миколаївобленерго»	8,2	64,26	100	нз
3	ПАТ «Укргідроенерго»	7,5	50	100	нз
3	ПАТ «Хмельницькобленерго»	7,5	75	нз	нз
3	ДП «Укрспирт»	7,5	50	100	нз
6	ВАТ «Тернопільобленерго»	7,1	42,84	100	нз
7	НАК «Нафтогаз України»	7	28,56	100	80
8	УДППЗ «Укрпошта»	6,8	35,7	100	нз
9	ПАТ «Одеський морський торговельний порт»	6,3	25	100	нз
10	ДП «Морський торговий порт Чорноморськ»	5,4	7,14	100	нз
10	Украерорух	5,4	57,12	50	нз
10	ПАТ АБ «Укргазбанк»	5,4	53,55	нз	нз
13	ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України»	5,2	3,57	100	нз
14	ДП «НЕК «Укренерго»	5	50	50	нз
15	АТ «Ощадбанк»	5	0	100	нз
15	ПАТ «Автомобільні дороги України»	5	0	100	нз
15	ПАТ «Турбоатом»	5	0	100	нз
15	ПАТ «Хартрон»	5	0	100	нз
15	НАК «Надра України»	5	0	100	нз
15	АТ «УкрЕксімбанк»	5	0	100	нз
15	Концерн радіомовлення, радіозв'язку та телебачення	5	0	100	нз
22	ПАТ «Лисичанськвугілля»	4,8	46,41	50	нз
23	ДП «Маріупольський морський торговельний порт»	4,6	46,41	нз	нз
24	ПАТ «Центренерго»	3,9	28,56	50	нз
25	ПАТ «Суміхімпром»	3,6	35,7	нз	нз
26	ПАТ «Укрзалізниця»	3,2	64,26	0	нз
27	ДП «Стивідорна компанія «Ольвія»	2,9	28,56	нз	нз
27	ДП «Морський торговельний порт «Южний»	2,9	28,56	нз	нз
29	ПАТ «Аграрний фонд»	2,5	0	50	нз
30	ДП «Вугілля України»	1,1	21,42	0	нз
31	ДП «Антонов»	0,4	3,57	нз	нз
31	ПАТ «Одеський припортовий завод»	0,4	3,57	нз	нз
33	ВАТ «Запоріжжяобленерго»	0,2	3,57	0	нз
	ДП «Адміністрація морських портів України»	0	0	0	нз
	ДП «Електроважмаш»	0	0	нз	нз
	ДП «Харківське державне авіаційне виробниче підприємство»	0	0	нз	нз
	ВАТ «Харківобленерго»	0	0	нз	нз
	ДП Міжнародний аеропорт «Бориспіль»	0	0	0	нз
	Міжнародний аеропорт «Львів» ім. Д.Галицького	0	0	нз	нз
	ДП «Вугільна компанія «Краснолиманська»	0	0	нз	нз
	«Арена Львів»	0	0	нз	нз
	ДП «Палац Спорту»	0	0	нз	нз
	ДП «Артемсіль»	0	0	нз	нз
	ДП «Укркосмос»	0	0	нз	нз
	«НАК «Украгролізинг»	0	0	0	нз
	ДП «Конструкторське бюро «Південне»	0	0	нз	нз
	ДПЗД «Укрінтеренерго»	0	0	нз	нз
	ДП Поліграфічний комбінат «Україна»	0	0	нз	нз
	ПАТ «Український банк реконструкції та розвитку»	0	0	нз	нз
	АТ «Родовід Банк»	0	0	нз	нз

РЕЙТИНГ ПРОЗОРІСТІ КОМПАНІЙ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ

Місце	Компанія	Балів	АП	ОП	ОВІК	галузь
1	ДП «НАЕК «Енергоатом»	8,9	78,54	100	нз	енергетика
2	ПАТ «Миколаївобленерго»	8,2	64,26	100	нз	електроенергетика
3	ПАТ «Укргідроенерго»	7,5	50	100	нз	енергетика
3	ПАТ «Хмельницькобленерго»	7,5	75	нз	нз	електроенергетика
5	ВАТ «Тернопільобленерго»	7,1	42,84	100	нз	електроенергетика
6	ТОВ «ДТЕК»	6,3	92,86	37,5	60	енергетика
7	ДП «Національна енергетична компанія «Укренерго»	5	50	50	нз	енергетика
7	ПАТ «Турбоатом»	5	0	100	нз	енергетика
7	Енергостандарт	5	0	100	нз	енергетика
10	ПАТ «Центренерго»	3,9	28,56	50	нз	електроенергетика
11	ВАТ «Запоріжжяобленерго»	0,2	3,57	0	нз	енергетика
12	ДПЗД «Укрінтеренерго»	0	0	нз	нз	енергетика
13	ПАТ «Донбасенерго»	0	0	нз	нз	енергетика
14	ВАТ «Харківобленерго»	0	0	нз	нз	електроенергетика

РЕЙТИНГ ПРОЗОРОСТІ КОМПАНІЙ СЕКТОРУ АПК

Місце	Компанія	Балів	АП	ОП	ОВІК
1	Cargill Україна	7,1	66,26	75	нз
2	ПАТ «Державна продовольчо- зернова корпорація України»	5,2	3,57	100	нз
3	Кернел	5,1	0	62,5	90
4	Миронівський хлібопродукт	4,4	0	87,5	нз
5	ПАТ «Аграрний фонд»	2,5	0	50	нз
6	Нібулон	1,1	0	12,5	20
7	Укрлендфармінг	0,3	0	6,25	нз
8	«НАК «Укragenrolізинг»	0	0	0	нз

РЕЙТИНГ ПРОЗОРСТІ КОМПАНІЙ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ

Місце	Компанія	Балів	АП	ОП	ОВІК
1	ПУМБ	7,1	42,84	100	нз
2	ПАТ АБ «Укргазбанк»	5,4	53,55	нз	нз
3	АТ «Ощадбанк»	5	0	100	нз
3	ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк України»	5	0	100	нз
5	Приватбанк	4,6	7,14	50	80
	АТ «Родовід Банк»	0	0	нз	нз
	ПАТ «Український банк реконструкції та розвитку»	0	0	нз	нз
	ВТБ Банк Україна	0	0	нз	нз

РЕЙТИНГ ПРОЗОРСТІ КОМПАНІЙ СЕКТОРУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Місце	Компанія	Балів	АП	ОП	ОВІК	галузь
1	ДП «Укрспирт»	7,5	50	100	нз	алкоголь
2	PepsiCO Україна	6,5	92,82	37,5	нз	харчопром
3	Монделіс Україна	5	0	100	нз	харчопром
3	Карлсберг Україна	5	0	100	нз	алкоголь
5	Конті	3,3	0	100	0	харчопром
6	Vioil (ПАТ «Вінницький ОЖК»)	2,3	0	50	20	харчопром
7	Кондитерська корпорація «Рошен»	1,3	0	18,7	20	харчопром
	T.V.Fruit	0	0	0	0	харчопром
	ДП «Артемсіль»	0	0	нз	нз	харчопром

РЕЙТИНГ ПРОЗОРОСТІ КОМПАНІЙ СЕКТОРУ МЕТАЛУРГІЇ

Місце	Компанія	Балів	АП	ОП	ОВІК	галузь
1	ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг»	8,4	92,86	75	нз	металургія
2	Ferrexpo	7,1	64,26	100	50	металургія
3	ТОВ «Метінвестхолдинг»	5,6	69,62	37,5	60	металургія
4	Запорізький залізорудний комбінат	5	0	100	нз	металургія
5	Південний ГЗК	5	0	100	нз	металургія
6	Інтерпайп	2,9	21,42	37,5	нз	металургія
7	ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат»	2,5	0	50	нз	металургія
8	Запоріжсталь	0,6	0	12,5	нз	металургія
9	Миколаївський глиноземний завод	0	0	0	0	металургія

ДОДАТОК 2: ОПИТУВАЛЬНИК ДОСЛІДЖЕННЯ

I. РОЗКРИТТЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ

1. Чи є у вашій компанії внутрішній кодекс етики для своїх співробітників?
2. Чи включає кодекс етики заходи по боротьбі з корупцією?
3. Чи застосовуються передбачені кодексом етики антикорупційні заходи до всіх співробітників?
4. Чи застосовуються антикорупційні заходи до третіх осіб і організацій, з якими працює ваша компанія?
5. Чи застосовуються антикорупційні заходи до підрядників, субпідрядників і постачальників?
6. Чи існують у вашій компанії спеціальні навчальні програми по боротьбі з корупцією для своїх співробітників (тренінги / курси)?
7. Чи є у вашій компанії політика, яка встановлює стандарти для прийняття подарунків, відслідковування транспортних витрати і т.д.?
8. Чи має ваша компанія політику, що забороняє корпоративний підкуп (зокрема заборона оплати/ надання додаткових грошей, з метою полегшити формальності)?
9. Чи є у вашій компанії процедура декларування конфлікту інтересів?
10. Чи є у вашій компанії система захисту викривачів (тих, хто повідомляє проступки всередині компанії)?
11. Чи існує у вашій компанії спеціальні конфіденційні канали для співробітників, щоб повідомляти про факти корупції або для консультацій в разі виникнення питань (наприклад, гаряча лінія або інтернет-портал)?
12. Чи проводить ваша компанія регулярний моніторинг своїх програм по боротьбі з корупцією?
13. Чи існують в вашій компанії внутрішні стандарти щодо політичного нейтралітету (зокрема, що компанія не здійснює жодних внесків політичним партіям, не підтримує жодну політичну партію та не пропагує політичні гасла тієї чи іншої політичної сили)?
14. Чи заборонено робити політичні внески від імені вашої компанії?

II. ОРГАНІЗАЦІЙНА ПРОЗОРІСТЬ

1. Чи розкриває ваша компанія повний список своїх дочірніх (пов'язаних осіб) і афілійованих (підконтрольних) компаній?
2. Чи розкриває ваша компанія кількість акцій, що вона володіє в своїх дочірніх організаціях?
3. Чи розкриває ваша компанія країни інкорпорації (реєстрації) ваших дочірніх компаній?
4. Чи розкриває ваша компанія повний список країн, де ваші дочірні та підконтрольні компанії здійснюють свою діяльність?
5. Чи розкриває ваша компанія повний список компаній, фінансова звітність яких не консолідується в повній мірі?
6. Чи розкриває ваша компанія кількість акцій компаній, фінансова звітність яких не консолідується в повній мірі?
7. Чи розкриває ваша компанія країни інкорпорації (реєстрації) компаній, фінансова звітність яких не консолідується в повній мірі?
8. Чи розкриває ваша компанія повний список країн, де компанії, фінансова звітність яких не консолідується в повній мірі здійснюють свою діяльність?

III. РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ПОВ'ЯЗАНИХ ОСІБ ТА ОПЕРАЦІЯМ В ІНШИХ КРАЇНАХ

1. Чи розкриває ваша компанія повний список своїх дочірніх (пов'язаних осіб) і афілійованих (підконтрольних) компаній?
2. Чи ваша компанія розкриває публічно інформацію про доходи / продажі в країні X?
3. Чи ваша компанія розкриває публічно витрати в країні X?
4. Чи ваша компанія публічно декларує доходи в доларах США в країні X?
5. Чи розкриває ваша компанія публічно заявити про свої благодійні пожертвування в країні X?

**ДОДАТОК 3:
ПОВНИЙ СПИСОК ОБРАНИХ КОМПАНІЙ
ТА РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ**

ЗАГАЛЬНИЙ РЕЙТИНГ

Місце	Компанія	Балів	Всього %	АП	ОП	ОВІК	Форма власності
1	ДП «НАЕК «Енергоатом»	8,9	89,27	78,54	100	нз	державна
1	ПАТ «Укртелеком»	8,9	89,27	78,54	100	нз	приватна
3	ПАТ «Арселор Міттал Кривий Ріг»	8,4	83,93	92,86	75	нз	приватна
4	ПАТ «Миколаївобленерго»	8,2	82,13	64,26	100	нз	державна
5	Philip Morris Україна	8	80,34	85,68	75	нз	приватна
6	ПАТ «Укргідроенерго»	7,5	75	50	100	нз	державна
6	ПАТ «Хмельницькобленерго»	7,5	75	75	нз	нз	державна
6	ДП «Укрспирт»	7,5	75	50	100	нз	державна
6	Сингента	7,5	75	75	75	нз	приватна
10	ВАТ «Тернопільобленерго»	7,1	71,42	42,84	100	нз	державна
10	Ferrexpo	7,1	71,42	64,26	100	50	приватна
10	ПУМБ	7,1	71,42	42,84	100	нз	приватна
10	Cargill Україна	7,1	70,63	66,26	75	нз	приватна
14	НАК «Нафтогаз України»	7	69,52	28,56	100	80	державна
15	УДППЗ «Укрпошта»	6,8	67,85	35,7	100	нз	державна
16	PepsiCO Україна	6,5	65,16	92,82	37,5	нз	приватна
17	ТОВ «ДТЕК»	6,3	63,45	92,86	37,5	60	приватна
17	ПАТ «Одеський морський торговельний порт»	6,3	62,5	25	100	нз	державна
19	ТОВ «Метінвестхолдинг»	5,6	55,7	69,62	37,5	60	приватна
20	ДП «Морський торговий порт Чорноморськ»	5,4	53,57	7,14	100	нз	державна
20	Державне підприємство обслуговування повітряного руху	5,4	53,56	57,12	50	нз	державна
20	ПАТ АБ «Укргазбанк»	5,4	53,55	53,55	нз	нз	державна
23	ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України»	5,2	51,78	3,57	100	нз	державна
24	Кернел	5,1	50,83	0	62,5	90	приватна
25	ДП «Національна енергетична компанія «Укренерго»	5	50	50	50	нз	державна
25	АТ «Ощадбанк»	5	50	0	100	нз	державна
25	ПАТ «Автомобільні дороги України»	5	50	0	100	нз	державна
25	ПАТ «Турбоатом»	5	50	0	100	нз	державна
25	ПАТ «Хартрон»	5	50	0	100	нз	державна
25	НАК «Надра України»	5	50	0	100	нз	державна
25	ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк України»	5	50	0	100	нз	державна
25	Концерн радіомовлення, радіозв'язку та телебачення	5	50	0	100	нз	державна
25	Монделіс Україна	5	50	0	100	нз	приватна
25	Запорізький залізорудний комбінат	5	50	0	100	нз	приватна
25	Південний ГЗК	5	50	0	100	нз	приватна
25	АТ «Мотор-Січ»	5	50	0	100	нз	приватна
25	Карлсберг Україна	5	50	0	100	нз	приватна
25	Енергостандарт	5	50	0	100	нз	приватна
39	ПАТ «Лисичанськвугілля»	4,8	48,2	46,41	50	нз	державна
40	ДП «Маріупольський морський торговельний порт»	4,6	46,41	46,41	нз	нз	державна
40	Приватбанк	4,6	45,71	7,14	50	80	приватна
42	БадМ	4,5	44,6	89,25	0	нз	приватна
43	Миронівський хлібопродукт	4,4	43,75	0	87,5	нз	приватна
44	ТОВ «Лемтранс»	4,3	42,84	42,84	нз	нз	приватна
45	ПАТ «Центренерго»	3,9	39,28	28,56	50	нз	державна
46	ПАТ «Суміхімпром»	3,6	35,7	35,7	нз	нз	державна
47	Конті	3,3	33,3	0	100	0	приватна
48	«Укрзалізниця»	3,2	32,13	64,26	0	нз	державна
49	МЕТРО Кеш енд Кері Україна	3,1	31,25	50	12,5	нз	приватна
50	Інтерпайп	2,9	29,46	21,42	37,5	нз	приватна

Місце	Компанія	Балів	Всього %	АП	ОП	ОВІК	Форма власності
50	ДП «Стивідорна компанія «Ольвія»	2,9	28,56	28,56	нз	нз	державна
50	ДП «Морський торговельний порт «Южний»	2,9	28,56	28,56	нз	нз	державна
53	ПАТ «Аграрний фонд»	2,5	25	0	50	нз	державна
53	ПАТ «Криворізький залізорудний комбінат»	2,5	25	0	50	нз	приватна
55	Vioil (ПАТ «Вінницький ОЖК»)	2,3	23,3	0	50	20	приватна
56	ПАТ Новокраматорський машинобудівний завод	2,1	21,42	64,26	0	0	приватна
57	Samsung Electronics Україна	1,8	17,85	17,85	нз	нз	приватна
58	Кондитерська корпорація «Рошен»	1,3	12,9	0	18,7	20	приватна
58	Концерн Галнафтогаз («Онко»)	1,3	12,5	0	33	нз	приватна
58	Фокстрот	1,3	12,5	0	25	нз	приватна
61	Нібулон	1,1	10,8	0	12,5	20	приватна
61	ДП «Вугілля України»	1,1	10,71	21,42	0	нз	державна
63	Fozzy Group	0,6	6,25	0	12,5	нз	приватна
64	Запоріжсталь	0,6	6,25	0	12,5	нз	приватна
64	WOG	0,6	6,25	0	12,5	нз	приватна
66	ДП «Антонов»	0,4	3,57	3,57	нз	нз	державна
66	ПАТ «Одеський припортовий завод»	0,4	3,57	3,57	нз	нз	державна
66	Київстар	0,4	3,57	7,14	0	нз	приватна
69	Укрлендфармінг	0,3	3,12	0	6,25	нз	приватна
70	ВАТ «Запоріжжяобленерго»	0,2	1,78	3,57	0	нз	державна
	Регіональна газова компанія	0	0	0	0	нз	приватна
	ДП «Адміністрація морських портів України»	0	0	0	нз	нз	державна
	ДП «Електроважмаш»	0	0	0	нз	нз	державна
	ДП «Харківське державне авіаційне виробниче підприємство»	0	0	0	нз	нз	державна
	ВАТ «Харківобленерго»	0	0	0	нз	нз	державна
	ДП Міжнародний аеропорт «Бориспіль»	0	0	0	нз	нз	державна
	Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького	0	0	0	нз	нз	державна
	ДП «Вугільна компанія «Краснолиманська»	0	0	0	нз	нз	державна
	«Арена Львів»	0	0	0	нз	нз	державна
	ДП «Палац Спорту»	0	0	0	нз	нз	державна
	ДП «Артемсіль»	0	0	0	нз	нз	державна
	ДП «Укркосмос»	0	0	0	нз	нз	державна
	«НАК «Укргролізінг»	0	0	0	0	нз	державна
	ДП «Конструкторське бюро «Південне» ім. М. К. Янгеля»	0	0	0	нз	нз	державна
	ДПЗД «Укрінтеренерго»	0	0	0	нз	нз	державна
	АТ «Родовід Банк»	0	0	0	нз	нз	державна
	ДП Поліграфічний комбінат «Україна»	0	0	0	нз	нз	державна
	ПАТ «Український банк реконструкції та розвитку»	0	0	0	нз	нз	державна
	Епіцентр К	0	0	0	0	нз	приватна
	T.V.Fruit	0	0	0	0	0	приватна
	АТБ	0	0	0	0	нз	приватна
	TEDIS Ukraine	0	0	0	0	нз	приватна
	Укртатнафта	0	0	0	0	нз	приватна
	БНК Україна	0	0	0	0	нз	приватна
	ВТБ Банк Україна	0	0	0	нз	нз	приватна
	МТС Україна (Vodafone)	0	0	0	0	нз	приватна
	Оптіма Фарм	0	0	0	0	нз	приватна
	Тойота Україна	0	0	0	0	нз	приватна
	Миколаївський глиноземний завод	0	0	0	0	0	приватна
	ПАТ «Донбасенерго»	0	0	0	нз	нз	приватна

НАШІ СТОРІНКИ В СОЦМЕРЕЖАХ

 www.facebook.com/TransparencyInternationalUkraine

 twitter.com/TransparencyUA

НАШІ КОНТАКТИ

 м. Київ, 01024, пров. К. Гордієнка, 2а, 1 поверх

 e-mail: info@ti-ukraine.org

 Телефон: +38 (044) 384-30-84

WWW.TI-UKRAINE.ORG